

SPIS TREŚCI

1. WPROWADZENIE	2
2. CEL I ZADANIA „PROGRAMU USUWANIA AZBESTU DLA GMINY ŁASK”	3
3. CHARAKTERYSTYKA AZBESTU	4
3.1. Budowa azbestu	4
3.2. Rodzaje azbestu	4
3.3. Właściwości azbestu	5
3.4. Ogólne zastosowanie azbestu	5
3.5. Dziedziny gospodarki, w których powszechnie wykorzystuje się wyroby azbestowe	6
3.6. Szkodliwość azbestu dla zdrowia ludzkiego	6
4. PROCEDURY DOTYCZĄCE POSTĘPOWANIA Z WYROBAMI I ODPADAMI ZAWIERAJĄCYMI AZBEST	8
4.1. Obowiązki i postępowanie właścicieli, użytkowników wieczystych oraz zarządców przy użytkowaniu obiektów i terenów z wyrobami zawierającymi azbest.	8
4.2. Obowiązki i postępowanie właścicieli, użytkowników wieczystych i zarządców, przy zabezpieczaniu lub usuwaniu wyrobów zawierających azbest z obiektów lub terenów.	10
4.3. Postępowanie przy pracach przygotowawczych do zabezpieczania lub usuwania wyrobów zawierających azbest.	12
4.4. Prace polegające na zabezpieczaniu lub usuwaniu wyrobów zawierających azbest, wytwarzaniu odpadów niebezpiecznych wraz z oczyszczaniem obiektu, terenu, instalacji z azbestu.	16
4.5. Przygotowanie i transport odpadów niebezpiecznych zawierających azbest	19
4.6. Zasady unieszkodliwiania odpadów zawierających azbest.	21
5. GOSPODAROWANIE WYROBAMI I ODPADAMI ZAWIERAJĄCYMI AZBEST W GMINIE ŁASK	23
5.1. Charakterystyka Gminy Łask	23
5.2. Wyroby zawierające azbest na terenie gminy Łask oraz możliwości ich unieszkodliwienia	24
5.3. Harmonogram realizacji „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla gminy Łask”	29
6. FINANSOWE ASPEKTY REALIZACJI PROGRAMU	30
6.1. Prognozowany koszt usuwania wyrobów zawierających azbest	30
6.2. Udzielanie pomocy finansowej osobom fizycznym, wspólnotom mieszkaniowym i innym właścicielom zasobów mieszkaniowych w usuwaniu odpadów zawierających azbest.	30
6.3. Możliwości pozyskania środków finansowych na działania związane z usuwaniem azbestu	31
7. WYKORZYSTANE MATERIAŁY	37
8. ZAŁĄCZNIKI	38
8.1. Informacja o wyrobach zawierających azbest i miejscu ich wykorzystania.	38
8.2. Wzór oznakowania wyrobów, odpadów i opakowań zawierających azbest lub wyroby zawierające azbest, a także miejsc ich występowania.	39
8.3. Wniosek o przyznanie dofinansowanie na realizację przedsięwzięcia związanego z usuwaniem odpadów niebezpiecznych zawierających azbest z terenu gminy Łask	41
8.4. Zarządzenie Burmistrza Łasku w sprawie zasad i trybu dofinansowania kosztów związanych z usuwaniem odpadów niebezpiecznych zawierających azbest z terenu gminy Łask	44

1. WPROWADZENIE

W wyniku przyjęcia przez Sejm Rzeczypospolitej Polskiej Rezolucji z dnia 19 czerwca 1997 r. w sprawie programu wycofywania azbestu z gospodarki (M.P. Nr 38, poz. 373), powstał „Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski”, który został przyjęty przez Radę Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej 14 maja 2002 roku. Zakłada on oczyszczenie do 2032 roku terytorium Polski z azbestu i usunięcie stosowanych od wielu lat wyrobów zawierających azbest. Według doniesień Ministra Gospodarki, w 2009 roku dokument przestanie obowiązywać (ze względów prawnych nie można go było poddać potrzebnej aktualizacji), a w jego miejsce Rada Ministrów zatwierdzi „Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032”.

Cele „Programu ...” sformułowano następująco:

- sukcesywne eliminowanie stosowanych od wielu lat wyrobów zawierających azbest i oczyszczenie z nich terytorium Polski,
- eliminowanie negatywnych skutków zdrowotnych spowodowanych kontaktem z azbestem,
- sukcesywna likwidacja negatywnego oddziaływania azbestu na środowisko i doprowadzenie do spełnienia wymogów ochrony środowiska.

Program ten nakłada na gminy następujące zadania:

1. Uwzględnienie usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest w gminnych planach gospodarki odpadami.
2. Przygotowywanie wykazów obiektów zawierających azbest oraz rejonów występującego narażenia na ekspozycję azbestu.
3. Współpracę z lokalnymi mediami celem rozpowszechniania informacji dotyczących zagrożeń powodowanych przez azbest oraz wyroby z azbestem.
4. Przygotowywanie rocznych sprawozdań finansowych z realizacji zadań „Programu”.

W przypadku rady gminy, do zadań należy przyjmowanie rocznych sprawozdań finansowych z realizacji zadań „Programu...”.

Azbest jest znany od kilku tysięcy lat, a szerokie zastosowanie uzyskał w ostatnich 100 latach. Służył on do produkcji wyrobów budowlanych, szczególnie płyt dachowych, elewacyjnych oraz rur. Trwałość płyt azbestowo-cementowych szacuje się na 30 lat, natomiast okres eksploatacji innych wyrobów jest z reguły krótszy. Korodujące wyroby zawierające azbest uwalniają pył azbestowy, który wnikając do organizmu wywołuje poważne choroby układu oddechowego. Dlatego władze samorządowe, mając na uwadze zdrowie mieszkańców oraz prawo Unii Europejskiej powinny podjąć działania w kierunku likwidacji tak niebezpiecznego odpadu, jakim jest azbest.

2. CEL I ZADANIA „PROGRAMU USUWANIA AZBESTU DLA GMINY ŁASK”

Celem niniejszego programu jest:

- przygotowanie planu oczyszczenia terenu gminy z wyrobów zawierających azbest poprzez ich demontaż i unieszkodliwienie,
- dostosowanie działań do wymagań przepisów prawnych, a dotyczących postępowania z wyrobami zawierającymi azbest,
- stworzenie odpowiednich warunków do ograniczenia negatywnego oddziaływania wyrobów zawierających azbest na zdrowie człowieka i środowisko naturalne,
- edukacja mieszkańców w zakresie szkodliwości azbestu, obowiązków dotyczących postępowania z wyrobami zawierającymi azbest oraz sposobów bezpiecznego ich usuwania,
- mobilizowanie właścicieli budynków do usunięcia wyrobów zawierających azbest,
- mobilizowanie właścicieli obiektów przemysłowych do usunięcia wyrobów zawierających azbest,
- podjęcie działań w kierunku pozyskania funduszy ze źródeł zewnętrznych na realizację Programu,
- eliminacja możliwości powstania nielegalnych składowisk odpadów azbestowych.

Przewiduje się, że wyżej wymienione cele zostaną osiągnięte poprzez realizację niżej wymienionych zadań:

- zwiększenie zakresu wiedzy mieszkańców na temat azbestu, jego bezpiecznego użytkowania i usuwania (likwidacja przyzwolenia społecznego na nielegalne zachowania związane z azbestem -nieuprawniony demontaż i usuwanie odpadów,
- stworzenie właściwych warunków do wdrożenia obowiązujących przepisów prawnych oraz dobrych praktyk związanych z wyrobami azbestowymi,
- zachęcenie mieszkańców do udziału w Programie Usuwania Azbestu poprzez wykorzystanie potencjalnej możliwości uzyskania wsparcia finansowego i merytorycznego,
- stworzenie sprzyjających warunków usuwania wyrobów azbestowych w całym okresie działania Programu.

Program zawiera podstawowe informacje dotyczące właściwości azbestu, jego budowy oraz szkodliwego oddziaływania na ludzi oraz środowisko. Równocześnie określono w Programie harmonogram realizacji najważniejszych zadań, szacując ich koszty i wskazując potencjalne źródła finansowania.

3. CHARAKTERYSTYKA AZBESTU

3.1. Budowa azbestu

Azbest jest nazwą handlową grupy materiałów krzemianowych, które występują w formie włóknistej. Należą do nich minerały z grupy serpentynu (chryzotyl) i amfiboli (aktynolit, krokidolit). Włóknistą odmianę minerałów cechuje charakterystyczna struktura w postaci wiązek włókien (w istocie wydłużonych rurek). Długość wiązek wynosi od dziesiątych części milimetra do 10 cm. Azbesty poddawane obróbce mogą rozpadać się na mniejsze cząstki. W przyrodzie występuje około 150 minerałów o pokroju włóknistym. Mogą one podczas procesu produkcyjnego rozdzielać się na sprężyste włókna – fibryle.

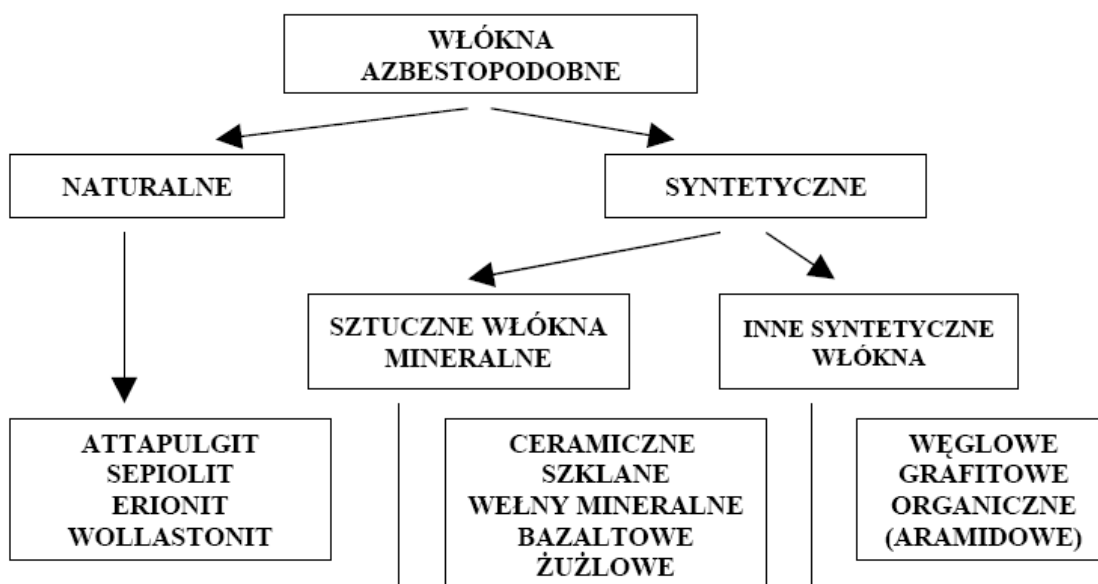
3.2. Rodzaje azbestu

Pod względem mineralogicznym rozróżnia się dwie grupy azbestów:

- serpentynowe,
- amfibolowe.

Do azbestów serpentynowych należy głównie jedna odmiana azbestu – azbest chryzotylowy. Jest on wydobywany i stosowany w największych ilościach. Spośród azbestów amfibolowych przemysłowe znaczenie mają dwie odmiany: azbest amosytowy i krokidolitowy. Istnieją jeszcze inne odmiany azbestu amfibolowego, np. antofyllit, tremolit i aktynolit, które nie posiadają znaczenia przemysłowego.

Do minerałów azbestopodobnych należą: attapulgit, sepiolit, talk włóknisty, wollastonit, serpentynie włóknisty, antrygoryt włóknisty oraz zeolity włókniste.

Rys. 1. Podział włókien azbestopodobnych

3.3. Właściwości azbestu

Azbest posiada szczególne właściwości fizyczno-chemiczne, które sprawiły, że znalazł on szerokie zastosowanie. Do tych właściwości należą:

- odporność na wysoką temperaturę,
- odporność na chemikalia, kwasy, zasady, wodę morską,
- odporność na ścieranie,
- duża sprężystość i wytrzymałość mechaniczna,
- elastyczność,
- izolacja termiczna i elektryczna.

3.4. Ogólne zastosowanie azbestu

Jedną z najważniejszych zalet azbestu, dzięki której znalazł on szerokie zastosowanie, jest duża odporność na działanie wysokich temperatur. Właściwości dźwiękochłonne i termoizolacyjne oraz odporność niektórych rodzajów azbestów na działanie zasad i kwasów, czyni zeń surowiec o wielu zastosowaniach. Zawartość azbestu w poszczególnych typach wyrobów obejmuje praktycznie cały zakres stężeń, tj. w ilościach od 1 do 100 % wagi. Zwłaszcza trzy minerały azbestowe zyskały olbrzymią popularność w światowej gospodarce. Są to:

- chryzotyl (azbest biały), na który przypada około 95 procent masy stosowanych minerałów azbestowych,
- krokidolit (azbest niebieski), stosowany w dużo mniejszym stopniu,
- amosyt (azbest brązowy), stosowany jeszcze rzadziej.

Do najważniejszych wyrobów azbestowych należą:

- wyroby azbestowe – cementowe, które powstają z azbestu chryzotylowego i amfiboli, wśród których można wyróżnić: rury ciśnieniowe, płyty dekarne, płyty okładzinowe i elewacyjne. Ich właściwości to: lekkość, wytrzymałość na działanie mechaniczne, odporność na gnicie i korozję, ogniotrwałość,
- wyroby uszczelniające, takie jak:
 - płyty azbestowo-kauczukowe – należą do najbardziej popularnych wyrobów uszczelniających. Charakteryzują się odpornością na wysoką temperaturę, elastycznością oraz dobrą wytrzymałością na ściskanie,
 - szczeliwa plecione – używane są do uszczelnienia części pracujących w wysokich temperaturach oraz w środowiskach zawierających wodę, gazy obojętne i aktywne, kwasy, oleje, smary,
- wyroby cierne, do których należą: klocki hamulcowe, okładziny cierne – stosowane w różnego typu hamulcach,
- wyroby izolacyjne: włóknina, wata, przędza, sznury, tkaniny termoizolacyjne, taśmy. Wyroby izolacyjne stosowane są do izolacji urządzeń pracujących w wysokich temperaturach (np. w silnikach okrętowych), a także w kotłach parowych, zbiornikach, wymiennikach ciepła. Wyrabia się także z nich ubrania i tkaniny ognioodporne,
- wyroby hydroizolacyjne, takie jak np.: kity uszczelniające, asfalty drogowe uszlachetnione, papa dachowa, lepiki asfaltowe,
- wyroby stosowane w przemyśle farmaceutycznym i piwowarskim, gdzie azbest pełni funkcję wypełniacza izolacji przewodów grzewczych.

3.5. Dziedziny gospodarki, w których powszechnie wykorzystuje się wyroby azbestowe

Budownictwo

Azbest stosowano w wyrobach budowlanych powszechnego użycia:

- eternit, czyli płyty faliste azbestowo-cementowe o zawartości 10-13 % azbestu do pokryć dachowych,
- płyty KARO – dachowe pokrycia lub elewacje, płyty prasowane – płaskie o zbliżonej zawartości azbestu,
- rury azbestowo-cementowe wysokociśnieniowe (krokidolit) i kanalizacyjne, stosowane także jako przewody wentylacyjne i dymowo-spalinowe (zawartość azbestu ok. 22 %),
- wszelkiego rodzaju kształtki azbestowo-cementowe,
- elementy wielkowymiarowe, stosowane w budownictwie ogólnym i przemysłowym (płyty azbestowo-cementowe płaskie wykorzystywane w lekkich przegrodach ścian warstwowych i wbudowane w płyty warstwowe prefabrykowane – PW3/A, PŻ/3W i PŻW 3/A/S).

Energetyka i ciepłownictwo

Azbest stosowano w elektrowniach i elektrociepłowniach, w obmurzach kotłów (jako izolacje termiczne w formie sznurów i tektur na uszczelnieniach dylatacji podgrzewaczy powietrza), ale również w uszczelnieniach urządzeń poddanych wysokiej temperaturze, w zaworach, wymiennikach ciepła, w izolacjach tras ciepłowniczych (jako płaszcze azbestowo-cementowe lub azbestowo-gipsowe).

Transport

Azbest stosowano głównie do termoizolacji i izolacji elektrycznych urządzeń grzewczych w tramwajach, elektrowozach, wagonach, metrze (maty azbestowe w grzejnikach i tablicach rozdzielni elektrycznych), w termoizolacji silników pojazdów mechanicznych, w uszczelnkach pod głowicę, elementach kolektorów wydechowych oraz elementach ciernych – sprzęgłach i hamulcach. Powszechnie stosowano azbest w kolejnictwie, w przemyśle lotniczym i stoczniowym, np. w statkach, szczególnie w miejscach narażonych na ogień, wymagających zwiększonej odporności na wysoką temperaturę.

Przemysł chemiczny

Azbest występuje w hutach szkła – m.in. w wałach ciągnących. Z azbestu wykonane są także przepony stosowane w elektrolitycznej produkcji chloru.

3.6. Szkodliwość azbestu dla zdrowia ludzkiego

Chorobotwórcze działanie azbestu powstaje w wyniku wdychania włókien zawieszonych w powietrzu. Jeżeli włókna nie są uwalniane do powietrza oraz nie występuje ich wdychanie, wyroby z udziałem azbestu nie stanowią zagrożenia dla zdrowia.

Stopień agresywności pyłu azbestowego zależy od wielu czynników, z których najważniejsze to:

- liczba włókien i stopień ich penetracji w płucach,
- fizyczne i aerodynamiczne cechy włókien (chodzi tu głównie o średnicę włókien).

Włókna cienkie, o średnicy poniżej 3 mikrometrów, przenoszone są najłatwiej i docierają do końcowych odcinków dróg oddechowych, podczas gdy włókna grube, o średnicy powyżej 5 mikrometrów, zatrzymują się w górnych odcinkach dróg oddechowych. Największe zagrożenie dla organizmu ludzkiego stanowią włókna respirabilne. Występują one w trwałej postaci w powietrzu i przedostają się z wdychanym powietrzem do pęcherzyków płucnych.

Są one dłuższe od 5 mikrometrów, mają grubość mniejszą od 3 mikrometrów, a stosunek długości włókna do jego grubości nie jest mniejszy niż 3 : 1.

Ze względu na to, że włókna azbestu chryzotylowego są łatwiej zatrzymywane w górnych partiach układu oddechowego (w porównaniu z włóknami azbestów amfibolowych) oraz ze względu na fakt, że są także skuteczniej usuwane z płuc, narażenie na kontakt z azbestem amfibolowym niesie ze sobą ryzyko zdrowotne.

Mimo istnienia normatywów higienicznych dla stężenia włókien azbestu w powietrzu nie można określić dawki progowej pyłu dla działania rakotwórczego azbestu.

Narażenie zawodowe na pył azbestowy może być przyczyną następujących chorób układu oddechowego:

- pylicy azbestowej (azbestozy) - azbestoza jest to proces zwłóknienia tkanki płucnej występujący u osób zawodowo narażonych na pył azbestowy. Procesy te przebiegają bardzo wolno, przeważnie pierwsze objawy uwidaczniają się dopiero po około 10 latach, a sama azbestoza nierzadko wykrywana jest 20 lat po pierwszym kontakcie z azbestem,
- raka płuc – jest to najpowszechniejszy nowotwór złośliwy, którego przyczyną jest azbest. Mimo niewielkiej liczby raków płuc rozpoznawanych jako choroba zawodowa, powodowane azbestem stanowią 31 % ogólnej liczby w Polsce w latach 1978-2002. Wielkość ryzyka wystąpienia raka zależy od takich czynników jak: technologia przetwórstwa, typ włókna, zawartość włókien respirabilnych w pyłe, dawka ogólna pyłu określona iloczynem lat pracy w narażeniu i wielkości stężeń włókien w powietrzu,
- międzybłoniaków opłucnej lub otrzewnej – badania wskazują, że nowotwory te pojawiają się po upływie 30-40 lat od pierwszego kontaktu z azbestem. Zakrojone na szeroką skalę badania przypadków międzybłoniaka oraz trendów zapadalności, wykazały zwiększoną ich częstość w rejonach kopalń i zakładów przetwórstwa azbestu oraz w miastach. Oficjalna statystyka w Polsce wykazuje około 120 przypadków zgonów rocznie z powodu międzybłoniaka opłucnej.

Ze względu na swoją trwałość oraz specyficzne właściwości, azbest wprowadzony do środowiska otaczającego człowieka utrzymuje się w nim przez długi, niemożliwy do bliższego określenia, czas.

Podstawowymi źródłami przedostawania się azbestu do środowiska w wyniku działalności człowieka jest: transport, rozbiórka, a także usuwanie i przetwarzanie odpadów przemysłowych.

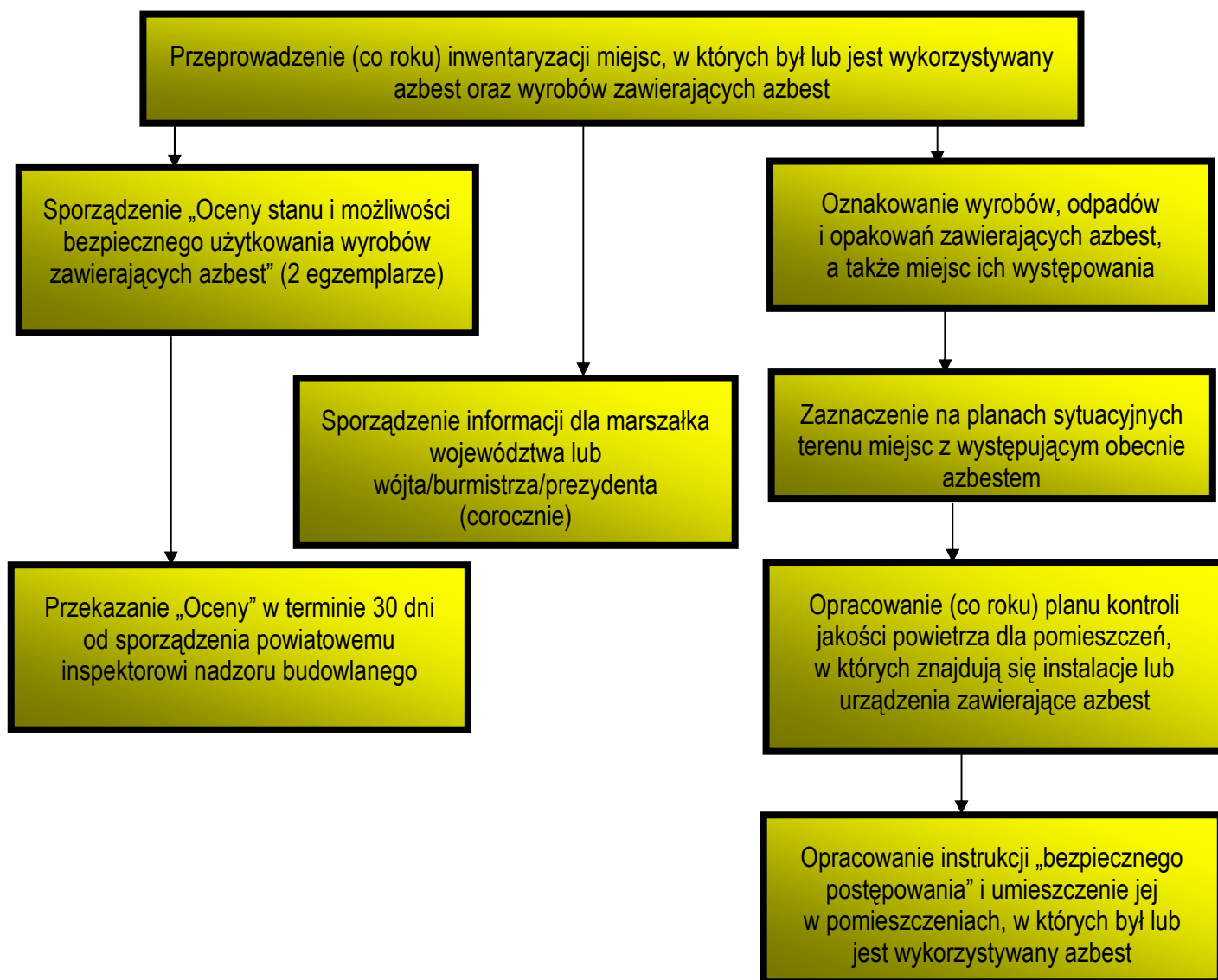
Źródła te można podzielić na następujące grupy:

1. Źródła naturalne: zanieczyszczenie skorupy ziemskiej, zanieczyszczenie azbestem eksploatowanych złóż węgla kamiennego, rud miedzi, kamieni budowlanych oraz zanieczyszczenie wód przepływających przez złoża zawierające azbest. Rakotwórcze włókna są wszechobecne z powodu wietrzenia i korozji formacji geologicznych, a także z powodu działalności człowieka. W praktyce naturalne źródła mają mniejsze znaczenie ze względu na znaczne rozproszenie oraz występowanie na terenach stosunkowo rzadko zaludnionych, podczas kiedy inne źródła, które są związane z działalnością człowieka mają miejsce zwykle na terenach o dużej gęstości zaludnienia.
2. Źródła związane z przetwarzaniem azbestu – zakłady przetwórstwa i produkcji azbestu, kopalnie.
3. Zanieczyszczenie powietrza spowodowane przez stosowanie wyrobów zawierających azbest dotyczy głównie korozji płyt azbestowo-cementowych, eternitu, na którą duży wpływ mają „kwaśne deszcze”, a także inne toksyczne substancje występujące w powietrzu atmosferycznym.
4. Odpady przemysłowe, które mają związek z przetwórstwem azbestu. Tutaj bardzo istotnym problemem w ochronie środowiska jest niewłaściwe zagospodarowanie składowiska odpadów azbestowych (praktycznie niezniszczalne włókna azbestu).
5. Źródła wewnątrz pomieszczeń, czyli np.: izolacje zawierające azbest, urządzenia klimatyzacyjne, grzewcze, wentylacyjne.

4. PROCEDURY DOTYCZĄCE POSTĘPOWANIA Z WYROBAMI I ODPADAMI ZAWIERAJĄCYMI AZBEST

[Procedury dotyczą wymagań określonych w rozporządzeniach: Dz. U. Nr 71/2004, poz. 649; Dz. U. Nr 192/2003, poz. 1876, ze zm.]

4.1. *Obowiązki i postępowanie właścicieli, użytkowników wieczystych oraz zarządców przy użytkowaniu obiektów i terenów z wyrobami zawierającymi azbest.*

Opis szczegółowy

Właściciel, użytkownik wieczysty lub zarządca obowiązany jest do przeprowadzenia inwentaryzacji (spisu z natury) wyrobów zawierających azbest. Wyniki inwentaryzacji powinny służyć do sporządzenia informacji dla:

- wójta, burmistrza lub prezydenta miasta, w przypadku osób fizycznych nie będących przedsiębiorcami,
- marszałka województwa od 2008 r., w przypadku przedsiębiorców.

Informacje przedkłada się corocznie, celem wykazania ewentualnych zmian w ilości posiadanych wyrobów zawierających azbest – co pozwoli na ocenę zagrożenia dla ludzi i środowiska w danym rejonie. Właściciel, użytkownik wieczysty lub zarządca budynku, budowli, instalacji lub urządzenia oraz terenu, gdzie występują wyroby zawierające azbest, ma ponadto obowiązki:

- oznakowania wyrobów, odpadów i opakowań zawierających azbest (lub wyroby zawierające azbest) oraz miejsc, w których się znajdują – odpowiednim znakiem ostrzegawczym dla azbestu (zał. nr 8.2.),
- zaznaczenia na planie sytuacyjnym terenu miejsc z wyrobami zawierającymi azbest.
- opracowania i wywieszenia na widocznym miejscu instrukcji bezpiecznego postępowania i użytkowania pomieszczenia z wyrobami zawierającymi azbest,

Ponadto, jeżeli w budynku, budowli, instalacji lub urządzeniu oraz na terenie znajdują się instalację lub urządzenia zawierające azbest – właściciel, zarządca lub użytkownik powinien corocznie sporządzać plan kontroli jakości powietrza (monitoringu) obejmujący pomiary stężenia azbestu, a jego wyniki uwzględnić przy dalszej eksploatacji lub usuwaniu wyrobów zawierających azbest. Właściciel, użytkownik wieczysty lub zarządca budynku, budowli, instalacji lub urządzenia technicznego oraz terenu, gdzie znajdują się wyroby zawierające azbest, ma obowiązek sporządzenia - w 2 egzemplarzach „Oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest” (załącznik 8.1.). Ci, którzy spełnili ten obowiązek wcześniej – sporządzają następne „Oceny...” w terminach wynikających

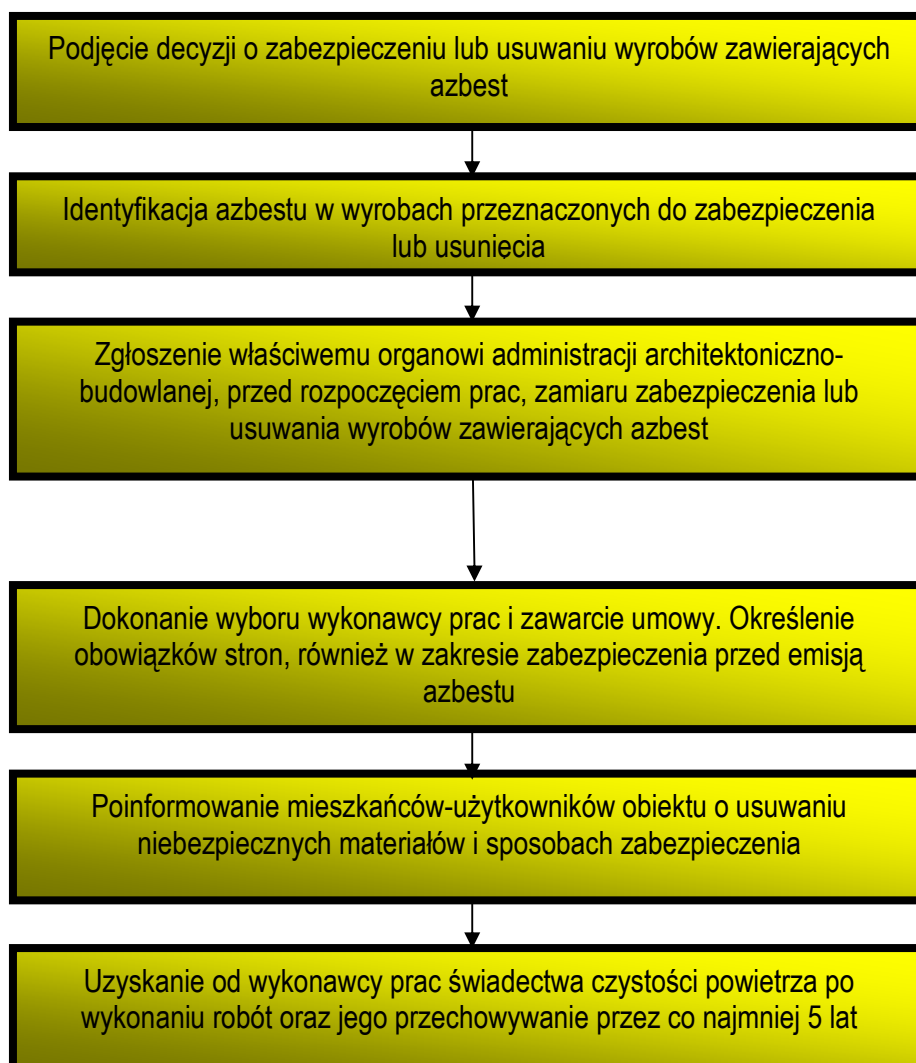
z warunków poprzedniej „Oceny...” tzn.:

- po 5-u latach, jeżeli wyroby zawierające azbest są w dobrym stanie technicznym i nieuszkodzone,
- po roku, jeżeli przy poprzedniej „Ocenie...” ujawnione zostały drobne (do 3% powierzchni wyrobów) uszkodzenia.

Wyroby, które posiadały lub posiadają duże i widoczne uszkodzenia (które mogą spowodować emisję azbestu do otoczenia) – powinny zostać bezzwłocznie usunięte.

Jeden egzemplarz „Oceny...” właściciel, użytkownik wieczysty lub zarządca zobowiązany jest złożyć właściwemu terenowo powiatowemu inspektorowi nadzoru budowlanego – w terminie do 30-u dni od dnia jej sporządzenia. Drugi egzemplarz zachowuje przy dokumentacji budynku, budowli, instalacji lub urządzenia przemysłowego oraz terenu – do czasu sporządzenia następnej „Oceny..”.

4.2. Obowiązki i postępowanie właścicieli, użytkowników wieczystych i zarządców, przy zabezpieczaniu lub usuwaniu wyrobów zawierających azbest z obiektów lub terenów.

Opis szczegółowy

Właściciel, użytkownik wieczysty lub zarządca budynku, budowli, instalacji lub urządzenia oraz terenu, gdzie znajduje się azbest lub wyroby zawierające azbest, powinien dokonać identyfikacji rodzaju i ilości azbestu w wyrobach na podstawie posiadanych dokumentów, stanu faktycznego lub z pomocą uprawnionego laboratorium. Identyfikacja azbestu powinna nastąpić w okresie użytkowania wyrobów, jeszcze przed rozpoczęciem wykonywania prac zabezpieczenia lub usuwania takich wyrobów, o ile informacja ta, nie jest podana w innych dokumentach budowy przedmiotowego obiektu. Identyfikacja azbestu jest obowiązkiem właściciela, użytkownika wieczystego lub zarządcy w zakresie ich odpowiedzialności prawnej, dotyczącej ochrony osób trzecich od szkód mogących wynikać z nieodpowiedniej eksploatacji przedmiotu stanowiącego własność. Wyniki identyfikacji azbestu powinny być uwzględniane przy:

- sporządzaniu „Oceny...”,

- sporządzaniu informacji dla marszałka województwa lub dla wójta, burmistrza, prezydenta miasta,
- zawieraniu umowy na wykonanie prac zabezpieczania lub usuwania wyrobów zawierających azbest z wykonawcą tych prac – wytwarzającym odpady niebezpieczne.

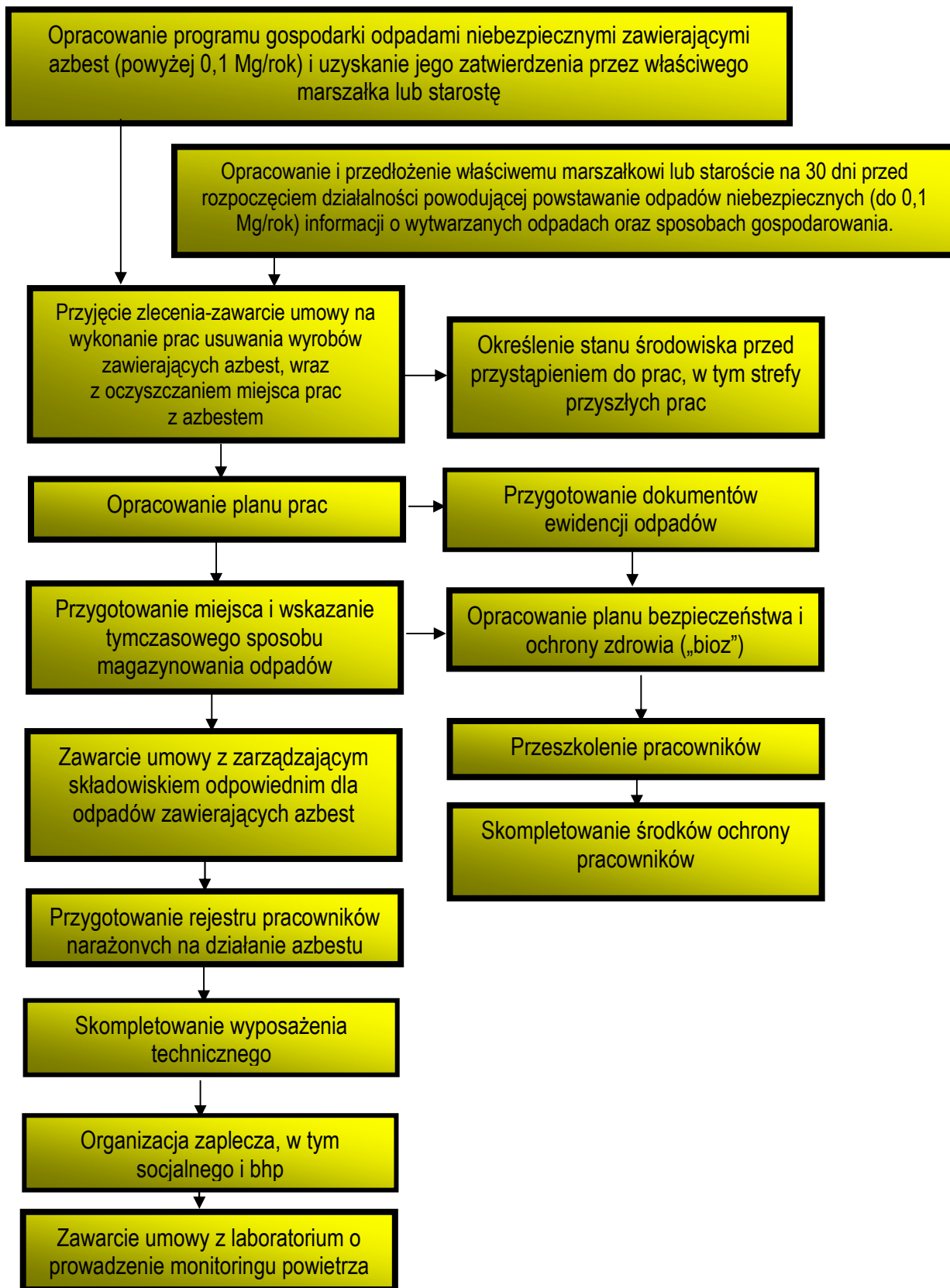
Właściciel, użytkownik wieczysty lub zarządca może zlecić innym – odpowiednio przygotowanym osobom lub podmiotom prawnym – przeprowadzenie czynności wykonania identyfikacji azbestu w wyrobach. W każdym przypadku powinno to mieć miejsce przed rozpoczęciem prac zabezpieczenia lub usuwania wyrobów zawierających azbest.

Właściciel, użytkownik wieczysty lub zarządca budynku, budowli, instalacji lub urządzenia oraz terenu z wyrobami zawierającymi azbest, ma obowiązek zgłoszenia organowi administracji architektoniczno-budowlanej Starostwa Powiatowego w Łasku zamiar przeprowadzenia robót budowlanych na 30 dni przed rozpoczęciem prac polegających na zabezpieczeniu lub usuwaniu wyrobów zawierających azbest. Organ ten może nałożyć obowiązek uzyskania pozwolenia na wykonanie tych robót. Zatajenie informacji o występowaniu azbestu w wyrobach, które będą przedmiotem prac remontowo-budowlanych skutkuje – na podstawie ustawy - Prawo ochrony środowiska – odpowiedzialnością prawną. Po dopełnieniu obowiązków formalnoprawnych, właściciel, użytkownik wieczysty lub zarządca dokonuje wyboru wykonawcy prac- wytwórcy odpadów niebezpiecznych. Zawiera umowę na wykonanie prac zabezpieczenia lub usuwania wyrobów zawierających azbest oraz oczyszczenia budynku, budowli, instalacji lub urządzenia oraz terenu z azbestu. W umowie powinny być jasno sprecyzowane obowiązki stron, również w zakresie zabezpieczenia przed emisją azbestu w czasie wykonywania prac.

Niezależnie od obowiązków wykonawcy prac właściciel, użytkownik wieczysty lub zarządca powinien poinformować mieszkańców lub użytkowników budynku, budowli, instalacji lub urządzenia oraz terenu, o usuwaniu niebezpiecznych materiałów zawierających substancje stwarzające szczególne zagrożenie dla ludzi oraz o sposobach zabezpieczenia przed tą szkodliwością.

Na końcu właściciel, użytkownik wieczysty lub zarządca powinien uzyskać od wykonawcy prac pisemne oświadczenie o prawidłowości wykonania robót i oczyszczenia z azbestu, a następnie przechowywać je przez okres, co najmniej 5 lat, wraz z inną dokumentacją budynku, budowli, instalacji lub urządzenia oraz terenu.

4.3. Postępowanie przy pracach przygotowawczych do zabezpieczania lub usuwania wyrobów zawierających azbest.

Opis szczegółowy

W myśl przepisów ustawy o odpadach, „wytwórcą odpadów powstających w wyniku świadczenia usług w zakresie budowy, rozbiórki, remontu obiektów, czyszczenia zbiorników lub urządzeń oraz sprzątnięcia, konserwacji i napraw jest podmiot, który świadczy usługę, chyba, że umowa o świadczeniu usługi stanowi inaczej”. A więc wykonawca prac polegających na zabezpieczeniu lub usuwaniu wyrobów zawierających azbest jest wytwórcą odpadów z mocy ustawy.

Z powyższej definicji wynika, że wytwórcą odpadów może być np. właściciel, użytkownik wieczysty lub zarządzający, który we własnym zakresie wykonuje prace zabezpieczenia lub usuwania wyrobów zawierających azbest lub gdy w umowie z wykonawcą zastrzeże, że on będzie wytwórcą odpadów, a nie wykonawca usługi. W takim przypadku na nim też spoczywać będą wszystkie obowiązki wynikające z przepisów i procedur postępowania z odpadami niebezpiecznymi zawierającymi azbest. Wytwórcę odpadów obowiązuje postępowanie określone przepisami ustawy o odpadach. Podstawową czynnością dla przedsiębiorcy, który zamierza podjąć działalność w zakresie wytwarzania odpadów niebezpiecznych zawierających azbest, w ilości powyżej 100 kg rocznie, jest opracowanie programu gospodarki odpadami niebezpiecznymi i zawierającymi azbest oraz uzyskanie jego zatwierdzenia przez właściwego ze względu na miejsce wytwarzania odpadów marszałka lub starostę. Marszałek województwa zatwierdza programy gospodarki odpadami niebezpiecznymi dla przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, wymagających obligacyjnie sporządzenia raportu o oddziaływaniu na środowisko, a starosta dla pozostałych przedsięwzięć.

Program gospodarki odpadami niebezpiecznymi dołączony do wniosku o wydanie decyzji zatwierdzającej program, powinien zawierać:

- wyszczególnienie rodzajów odpadów niebezpiecznych, przewidzianych do wytwarzania, a w przypadku gdy określenie rodzaju nie jest wystarczające do ustalenia zagrożeń, jakie mogą powodować odpady niebezpieczne, właściwy organ może wezwać wnioskodawcę do podania składu chemicznego i właściwości odpadów,
- określenie ilości odpadów niebezpiecznych poszczególnych rodzajów przewidzianych do wytworzenia w ciągu roku,
- informacje wskazujące na sposoby zapobiegania powstawaniu odpadów niebezpiecznych lub ograniczenia ilości odpadów i ich negatywnego oddziaływania na środowisko,
- szczegółowy opis dalszego sposobu gospodarowania odpadami, z uwzględnieniem zbierania, transportu, odzysku lub unieszkodliwiania odpadów niebezpiecznych,
- wskazanie miejsca, sposobu i rodzaju magazynowanych odpadów.

Z kolei wytwórca odpadów wytwarzający rocznie do 0,1 Mg odpadów niebezpiecznych, na 30 dni przed rozpoczęciem działalności powodującej powstawanie odpadów, opracowuje i składa właściwemu marszałkowi województwa lub staroście informację o wytwarzanych odpadach oraz sposobach gospodarowania wytworzonymi odpadami. Informacja, sporządzona i przedłożona organowi w czterech egzemplarzach, powinna zawierać:

- wyszczególnienie rodzajów odpadów przewidzianych do wytwarzania, a w przypadku, gdy określenie rodzaju nie jest wystarczające, do ustalenia zagrożeń, jakie te odpady mogą powodować, właściwy organ może wezwać wnioskodawcę do podania podstawowego składu chemicznego i właściwości odpadów,
- określenie ilości odpadów poszczególnych rodzajów przewidzianych do wytwarzania w ciągu roku,
- informacje wskazujące na sposoby zapobiegania powstawaniu odpadów lub ograniczania ilości odpadów i ich negatywnego oddziaływania na środowisko,
- szczegółowy opis dalszego sposobu gospodarowania odpadami z uwzględnieniem zbierania, transportu, odzysku i unieszkodliwiania odpadów,

- wskazanie miejsca, sposobu i rodzaju magazynowania odpadów.

Do rozpoczęcia działalności powodującej powstawanie odpadów można przystąpić, jeżeli organ właściwy do przyjęcia informacji w terminie 30 dni od dnia złożenia informacji nie wniesie (w drodze decyzji) sprzeciwu.

Wytwórca odpadów może zlecić wykonanie obowiązku gospodarowania odpadami innemu posiadaczowi odpadów. Posiadacz odpadów może je przekazywać wyłącznie podmiotom, które uzyskały zezwolenie właściwego organu na prowadzenie działalności w zakresie gospodarki odpadami, chyba, że działalność taka nie wymaga zezwolenia.

Po dopełnieniu obowiązków wynikających z ogólnych zasad postępowania wykonawca prac uprawniony jest do przyjęcia zlecenia i zawarcia umowy na wykonanie prac zabezpieczenia lub usuwania wyrobów zawierających azbest, wraz z oczyszczaniem miejsca prac z azbestu. Dla prawidłowego zawarcia umowy, koniecznym jest określenie stanu środowiska przed przystąpieniem do prac, w tym strefy przyszłych prac. Pozwoli to na określenie stopnia narażenia na azbest w miejscu pracy oraz prawidłowe przygotowanie planu prac. Plan pracy powinien być sporządzony zgodnie ze stosownymi przepisami i zawierać m.in.:

- określenie miejsca wykonywania prac oraz charakteru prac i przewidywanego czasu ich trwania,
- określenie rodzaju azbestu w wyrobach przeznaczonych do usunięcia,
- aktualną „Ocenę stanu...”,
- przewidywaną ilość wytwarzanych odpadów do usunięcia,
- ustalenie odpowiednich sposobów usuwania wyrobów zawierających azbest,
- określenie rodzajów i metod pracy, z uwzględnieniem technicznych środków,
- określenie sposobów eliminowania lub ograniczenia uwalniania się pyłu azbestu do powietrza,
- ustalenie niezbędnego dla rodzaju wykonywanych prac monitoringu powietrza,
- zapewnienie pracownikom niezbędnej ochrony zdrowia i bezpieczeństwa pracy,
- charakterystykę środków ochronnych użytych do ochrony pracowników i innych osób znajdujących się w miejscu pracy.

Następnie powinien zostać opracowany plan bezpieczeństwa i ochrony zdrowia, obejmujący:

- informacje dotyczące przewidywanych zagrożeń, występujących podczas realizacji robót budowlanych, określające skalę i rodzaje zagrożeń oraz miejsce i czas ich wystąpienia,
- informację o wydzieleniu i oznakowaniu miejsc prowadzenia robót budowlanych, stosownie do rodzaju zagrożenia,
- informację o sposobie prowadzenia instruktażu pracowników przed przystąpieniem do realizacji robót szczególnie niebezpiecznych w tym:
 - określenie zasad postępowania w przypadku wystąpienia zagrożenia,
 - konieczność stosowania przez pracowników środków ochrony indywidualnej, zabezpieczających przed skutkami zagrożeń,
 - zasady bezpośredniego nadzoru nad pracami szczególnie niebezpiecznymi, przez wyznaczone w tym celu osoby,
- określenie sposobu przechowywania i przemieszczania materiałów, wyrobów, substancji oraz preparatów niebezpiecznych na terenie budowy,
- wskazanie środków technicznych i organizacyjnych, zapobiegających niebezpieczeństwom wynikającym z wykonywania robót budowlanych w strefach szczególnego zagrożenia zdrowia lub w ich sąsiedztwie.

Pracodawca jest obowiązany zapoznać pracowników lub ich przedstawicieli z planem prac, szczególnie w zakresie bezpieczeństwa i ochrony zdrowia.

Wykonawca prac jest obowiązany przeszkolić wszystkie osoby pozostające w kontakcie z azbestem, pracowników bezpośrednio zatrudnionych, kierujących i nadzorujących prace w zakresie zasad bezpieczeństwa i higieny pracy przy postępowaniu z wyrobami zawierającymi azbest i ich odpadami. Szkolenie powinno być przeprowadzone zgodnie z przepisami rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej, oraz przez upoważnioną instytucję i potwierdzone odpowiednim świadectwem lub zaświadczeniem.

Pracodawca jest obowiązany do zapewnienia pracownikom odpowiednich ubrań roboczych w takiej ilości, aby zabezpieczyć pracowników przez cały czas trwania robót i oczyszczania terenu po tych robotach. Ma on również obowiązek przygotowania, prowadzenia i przechowywania rejestru pracowników narażonych na działanie azbestu.

Ważną sprawą jest przygotowanie miejsca i sposobu tymczasowego magazynowania odpadów azbestowych na placu budowy, po demontażu, a jeszcze przed transportem na składowisko. Miejsce takie powinno być wydzielone i zabezpieczone przed dostępem osób niepowołanych oraz oznakowane znakami ostrzegawczymi o treści: „Uwaga! Zagrożenie azbestem!”, „Osobom nieupoważnionym wstęp wzbroniony”.

Na potrzeby ewidencji odpadów niebezpiecznych, wytwórca odpadów przygotowuje dokumenty którymi są:

- karta ewidencji odpadu
- karta przekazania odpadu

Celem zapewnienia składowania odpadów niebezpiecznych powstałych po usuwaniu wyrobów zawierających azbest, wytwórca odpadów powinien przed przeprowadzeniem robót, zawrzeć umowę z zarządzającym składowiskiem, odpowiednim dla odpadów niebezpiecznych zawierających azbest (składowanie oddzielne lub przygotowana kwatera na innym składowisku).

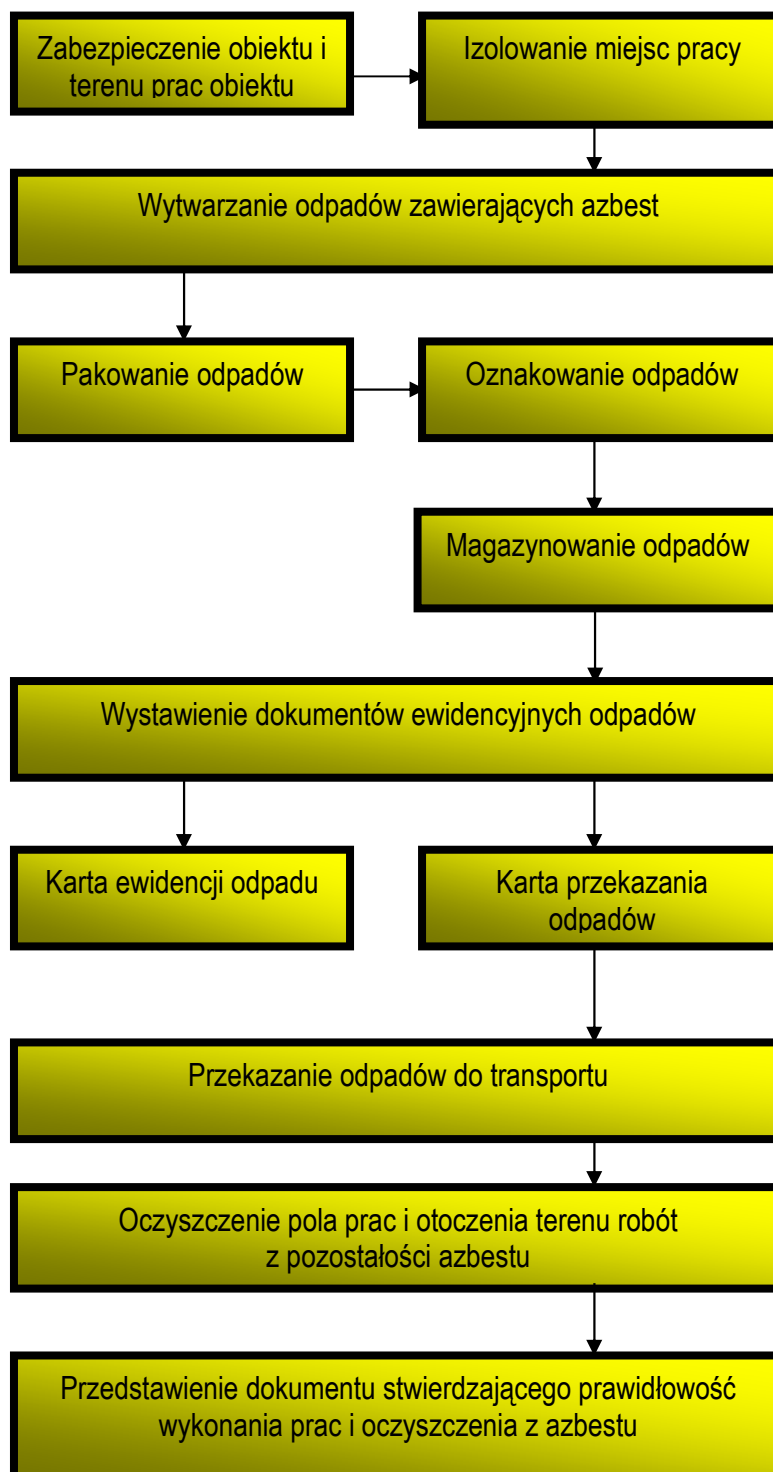
Ważne znaczenie dla prawidłowego przygotowania robót ma skompletowanie wyposażenia technicznego, w tym narzędzi ręcznych i wolnoobrotowych, narzędzi mechanicznych, urządzeń wentylacyjnych oraz podstawowego sprzętu przeciwpożarowego. Na tym etapie należy też zabezpieczyć odpowiednie techniczne środki zapobiegające emisji azbestu w miejscu pracy oraz środowisku, w zależności od określenia stanu środowiska, przed przystąpieniem do wykonywania prac.

Jeżeli usuwane są wyroby o gęstości objętościowej mniejszej niż 1000 kg/m³, lub inne, mocno uszkodzone, a także zawierające krokidolit oraz wyroby znajdujące się w pomieszczeniach zamkniętych, to niezbędne jest zawarcie umowy z laboratorium upoważnionym do prowadzenia monitoringu powietrza. Duże znaczenie ma również przygotowanie i organizacja zaplecza budowy, w tym części socjalnej, obejmującej:

- urządzenia sanitarno-higieniczne, z możliwością umycia się i natrysku po pracy w kontakcie z azbestem,
- pomieszczenia na szatnie - czyste i brudne,
- pomieszczenia dla spożywania posiłków oraz regeneracji.

W planie prac – w zależności od wielkości lub specyfiki budynku, budowli, instalacji lub urządzenia, a również terenu, gdzie prowadzone będą prace zabezpieczenia lub usuwania wyrobów zawierających azbest, także występującego stopnia narażenia na azbest – mogą zostać określone również inne niezbędne wymagania.

4.4. Prace polegające na zabezpieczeniu lub usuwaniu wyrobów zawierających azbest, wytwarzaniu odpadów niebezpiecznych wraz z oczyszczaniem obiektu, terenu, instalacji z azbestu.

Opis szczegółowy

Na początku należy wykonać odpowiednie zabezpieczenia obiektu, będącego przedmiotem prac i miejsc ich wykonywania, a także terenu wokół – przed emisją pyłu azbestu, która może mieć miejsce w wyniku prowadzenia prac.

Teren należy ogrodzić, zachowując bezpieczną odległość od traktów komunikacyjnych dla pieszych, nie mniej niż 1 m przy zastosowaniu osłon. Teren prac należy ogrodzić poprzez oznakowanie taśmami ostrzegawczymi w kolorze biało-czerwonym i umieszczenie tablic ostrzegawczych z napisami „Uwaga! Zagrożenie azbestem!”, „Osobom nieupoważnionym wstęp wzbroniony” lub „Zagrożenie azbestem krokidolitem”.

Przy pracach elewacyjnych powinny być stosowane odpowiednie kurtyny zasłaniające fasadę obiektu, aż do gruntu, a teren wokół objęty kurtyną powinien być wyłożony grubą folią dla łatwego oczyszczania po każdej zmianie roboczej.

Ogólne zasady postępowania przy usuwaniu wyrobów zawierających azbest określają następujące wymagania:

- nawilżanie wodą wyrobów zawierających azbest przed ich usuwaniem i utrzymywanie w stanie wilgotnym przez cały czas pracy,
- demontaż całych wyrobów (płyt, rur, kształtek itp.) bez jakiegokolwiek uszkodzenia, tam gdzie jest to technicznie możliwe,
- odpajanie wyrobów trwale związanych z podłożem przy stosowaniu wyłącznie narzędzi ręcznych lub wolnoobrotowych narzędzi mechanicznych, wyposażonych w miejscowe instalacje odciągające zapyłone powietrze,
- prowadzenie kontrolnego monitoringu powietrza, w przypadku występowania stężeń pyłu azbestu, przekraczających dopuszczalne wartości dla miejsca pracy,
- po każdej zmianie roboczej, usunięte odpady zawierające azbest powinny zostać szczelnie opakowane i składowane na miejscu ich tymczasowego magazynowania,
- codzienne, staranne oczyszczanie strefy prac i terenu wokół dróg wewnętrznych oraz maszyn i urządzeń, z wykorzystaniem podciśnieniowego sprzętu odkurzającego, zaopatrzonego w filtry o dużej skuteczności odpylania (99,99%) lub na mokro. Niedopuszczalne jest ręczne zamiatanie na sucho, jak również czyszczenie pomieszczeń i narzędzi pracy przy użyciu sprężonego powietrza.

W przypadku prowadzenia prac z wyrobami azbestowo-cementowymi, których gęstość objętościowa wynosi mniej niż 1 000 kg/m³ (tzw. miękkie), a także z innymi wyrobami, których powierzchnia jest w widoczny sposób uszkodzona lub zniszczona lub jeżeli prace prowadzone są na obiektach z wyrobami zawierającymi azbest krokidolit, lub też w pomieszczeniach zamkniętych, powinny być zastosowane szczególne zabezpieczenia strefy prac i ochrony pracowników oraz środowiska, niezależnie od ogólnych zasad postępowania. Są to m.in.:

- komory dekontaminacyjne (śluzy) dla całych pomieszczeń lub stanowiące łącznik izolacyjny między miejscem stanowiącym strefę prac, a miejscem na zewnątrz obiektu,
- zaostrome rygory przestrzegania stosowania środków ochrony osobistej,
- inne metody, określone na etapie prac przygotowawczych.

W obiekcie przylegającym do strefy prac, należy zastosować odpowiednie zabezpieczenia, w tym uszczelnienie otworów okiennych i drzwiowych, a także inne, właściwe dla stopnia narażenia środki zabezpieczające.

Wszystkie zdemontowane wyroby zawierające azbest powinny być szczelnie opakowane w folie z polietylenu, lub polipropylenu o grubości nie mniejszej niż 0,2 mm i zamykane w sposób uniemożliwiający przypadkowe otwarcie (zgrzewem ciągłym lub taśmą klejącą). Niedopuszczalne jest stosowanie worków papierowych. Odpady powstałe z wyrobów o gęstości objętościowej większej niż 1 000 kg/m³, a więc płyty i rury azbestowo-cementowe, lub ich części powinny być szczelnie opakowane w folie. Pył azbestowy oraz odpady powstałe z wyrobów o gęstości objętościowej mniejszej niż 1 000 kg/m³ powinny być

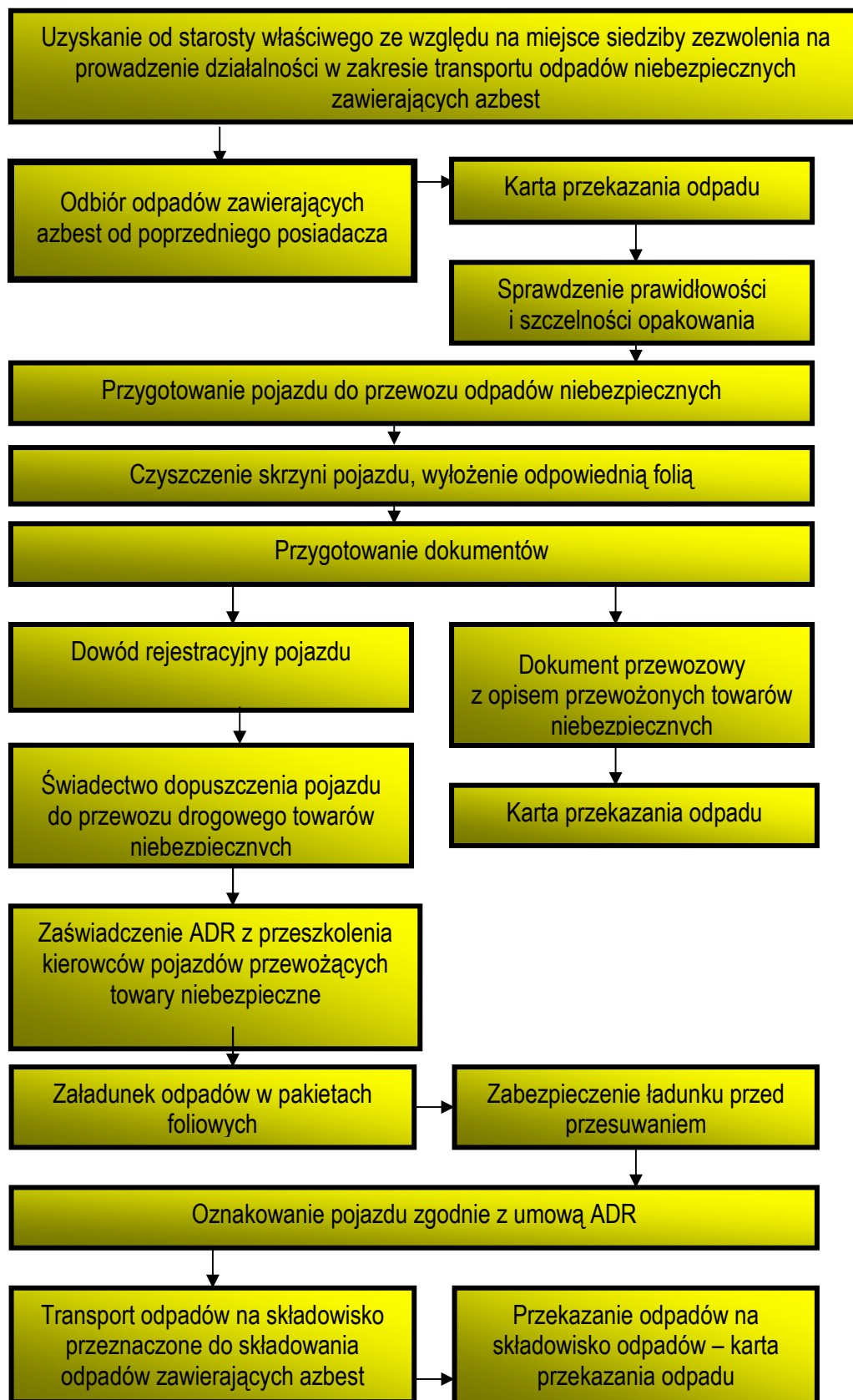
zestalone przy użyciu cementu lub żywic syntetycznych i po związaniu spoiwa szczelnie zapakowane w folię. Pakowanie usuniętych wyrobów zawierających azbest powinno odbywać się wyłącznie do opakowań przeznaczonych do ostatecznego składowania i wyraźnie oznakowane, w sposób określony dla azbestu. Etykiety i zamieszczone na nich napisy powinny być trwałe, nieulegające zniszczeniu, pod wpływem warunków atmosferycznych i czynników mechanicznych. Dla usuniętych odpadów niebezpiecznych zawierających azbest oraz ich transportu na składowisko odpadów niebezpiecznych, wypełnia się:

- kartę ewidencji odpadu,
- kartę przekazania odpadów.

Na karcie przekazania należy wskazać do kogo i gdzie odpady mają być przekazane.

Po zakończeniu prac polegających na usuwaniu wyrobów zawierających azbest – wytwarzaniu odpadów niebezpiecznych – wykonawca prac ma obowiązek dokonania prawidłowego oczyszczenia strefy prac i otoczenia z pozostałości azbestu. Oczyszczenie powinno nastąpić przez zastosowanie urządzeń filtracyjno-wentylacyjnych z wysoko-skutecznym filtrem (99,99 %) lub na mokro. Wykonawca prac ma obowiązek przedstawienia właścicielowi lub zarządcy obiektu, będącego przedmiotem prac, oświadczenia stwierdzającego prawidłowość wykonania prac i oczyszczenia z azbestu. W przypadku, kiedy przedmiotem prac były wyroby o gęstości objętościowej mniejszej niż 1 000 kg/m³ lub wyroby mocno uszkodzone i zniszczone lub prace obejmowały wyroby zawierające azbest krokidolit lub prowadzone były w pomieszczeniach zamkniętych, wykonawca prac ma obowiązek przedstawienia wyników badania powietrza, przeprowadzonego przez uprawnione do tego laboratorium lub instytucję.

4.5. Przygotowanie i transport odpadów niebezpiecznych zawierających azbest

Opis szczegółowy

Posiadacz odpadów, który prowadzi działalność w zakresie transportu odpadów jest obowiązany uzyskać zezwolenie na prowadzenie tej działalności. Zezwolenie na prowadzenie działalności w zakresie transportu odpadów wydaje starosta właściwy ze względu na miejsce siedziby lub zamieszkania posiadacza odpadów – po zasięgnięciu opinii właściwego wójta, burmistrza lub prezydenta miasta.

Wniosek o zezwolenie na prowadzenie działalności w zakresie transportu odpadów powinien zawierać:

- wyszczególnienie rodzajów odpadów przewidzianych do zbierania lub transportu, w przypadku gdy określenie rodzaju jest niewystarczające do ustalenia zagrożeń, jakie te odpady mogą powodować dla środowiska, właściwy organ może wezwać wnioskodawcę do podania podstawowego składu chemicznego i właściwości odpadów,
- oznaczenie obszaru prowadzenia działalności,
- wskazanie sposobu i środków transportu odpadów,
- przedstawienie możliwości technicznych i organizacyjnych pozwalających należycie wykonywać działalność w zakresie transportu odpadów,
- przewidywany okres wykonywania działalności w zakresie zbierania lub transportu odpadów.

Zezwolenie na prowadzenie działalności w zakresie transportu odpadów jest wydawane w drodze decyzji przez starostę na czas oznaczony nie dłuższy niż 10 lat.

Transportem odpadów niebezpiecznych zawierających azbest może zajmować się wytwórca odpadów lub inny, uprawniony do tego podmiot prawny. W każdym przypadku konieczne jest uzyskanie od właściwego starosty zezwolenia na transport odpadów niebezpiecznych zawierających azbest.

Przekazanie partii odpadów zawierających azbest przez wytwórcę odpadów innemu posiadaczowi odpadów odbywa się z zastosowaniem karty przekazania odpadu – sporządzonej przez wytwórcę odpadów.

Do obowiązków transportującego odpady na składowisko należy:

- posiadanie karty przekazania odpadu z potwierdzeniem przejęcia odpadu,
- posiadanie dokumentu przewozowego z opisem towarów (odpadów) niebezpiecznych,
- posiadanie świadectwa dopuszczenia pojazdu do przewozu odpadów niebezpiecznych,
- posiadanie przez kierowcę zaświadczenia ADR o ukończeniu kursu dokształcającego dla kierowców pojazdów przewożących towary niebezpieczne,
- oznakowanie pojazdu odblaskowymi tablicami ostrzegawczymi,
- utrzymanie czystości skrzyni ładunkowej pojazdu,
- sprawdzenie stanu opakowań i ich oznakowanie literą „a”,
- sprawdzenie umocowania sztuk przesyłki z odpadami w pojeździe.

Transport odpadów niebezpiecznych zawierających azbest, należy prowadzić z zachowaniem przepisów dotyczących transportu towarów niebezpiecznych spełniając określone w tych przepisach kryteria klasyfikacyjne.

Odpady zawierające azbest pochodzące z budowy, remontu i demontażu obiektów budowlanych oraz odpady izolacyjne zawierające azbest, zgodnie z ADR zaliczone zostały do klasy 9 – różne materiały i przedmioty niebezpieczne, z czego wynikają określone wymagania przy transporcie. Posiadacz odpadów, dokonujący ich transportu, obowiązany jest do posiadania dokumentu przewozowego materiałów niebezpiecznych, który według ADR powinien zawierać:

- numer rozpoznawczy odpadu nadawanego do przewozu i jego pełną nazwę,
- klasę, do której należy odpad nadawany do przewozu,
- liczbę sztuk przesyłki,
- całkowitą ilość przewożonych odpadów,
- nazwy i adresy nadawcy oraz odbiorcy przewożonych odpadów (składowiska).

Do przewożenia odpadów zawierających azbest mogą być używane samochody ciężarowe z nadwoziem skrzyniowym, bez przyczepy lub z jedną przyczepą. Pojazdy przewożące odpady niebezpieczne powinny być zaopatrzone w świadectwo dopuszczenia pojazdu do przewozu towarów niebezpiecznych. Świadectwo to wystawiane jest przez Dyrektora Transportowego Dozoru Technicznego na podstawie badania technicznego pojazdu dokonanego przez okręgową stację kontroli pojazdów oraz sprawdzenia dokonanego przez Transportowy Dozór Techniczny.

Kierowca wyznaczony do przewozu odpadów zawierających azbest, obowiązany jest posiadać – poza prawem jazdy – zaświadczenie ADR ukończenia kursu doształcającego kierowców pojazdów przewożących towary niebezpieczne, wydane przez podmiot posiadający zezwolenie marszałka województwa na prowadzenie takiej działalności.

Każdy pojazd przewożący odpady zawierające azbest powinien być oznakowany dwiema odblaskowymi tablicami ostrzegawczymi bez numerów rozpoznawczych. Tablice te powinny być prostokątne, o wymiarach 30x40 cm, barwy pomarańczowej odblaskowej, dookoła otoczone czarnym nieodblaskowym paskiem o szerokości nieprzekraczającej 15 mm. Po wyładowaniu odpadów tablice te nie mogą być widoczne na pojeździe stojącym lub poruszającym się po drodze.

Przed każdym załadunkiem odpadów, skrzynia ładunkowa pojazdu powinna być dokładnie oczyszczona, w szczególności z ostrych i twardych przedmiotów (np. gwoździ, śrub) niestanowiących integralnej części nadwozia pojazdu. Wskazane jest wyłożenie podłogi skrzyni ładunkowej folią, w celu zabezpieczenia przed uszkodzeniem opakowań. Załadunek i rozładunek odpadów (palet, pojemników typu big-bag) powinny odbywać się przy wykorzystaniu dźwigu lub podnośnika. Transportujący odpady powinien odmówić przyjęcia przesyłki odpadów, która nie posiada oznakowania wyrobów i odpadów zawierających azbest oraz w przypadku, gdy opakowanie zostało uszkodzone przy załadunku. Sztuki przesyłki z odpadami zawierającymi azbest powinny być ułożone i umocowane na pojeździe tak, aby w czasie ich przewozu nie przesunęły się oraz nie były narażone na tarcie, wstrząsy, przewracanie się i wypadnięcie z pojazdu. W trakcie przewozu ładunek powinien być dokładnie zabezpieczony folią lub plandeką przed uszkodzeniem.

Po każdym wyładunku odpadów z pojazdu, należy dokładnie sprawdzić, czy na powierzchni skrzyni ładunkowej nie znajdują się pozostałości po przewożonych odpadach. W razie stwierdzenia takiej pozostałości należy niezwłocznie ją usunąć oraz dokładnie oczyścić pojazd i jego wyposażenie z zachowaniem zasad przewidzianych dla prac przy usuwaniu azbestu.

Odpady niebezpieczne zawierające azbest transportowane są na składowisko przeznaczone do wyłącznego składowania odpadów zawierających azbest. Tam następuje ich przekazanie następnemu posiadaczowi odpadów – zarządzającemu składowiskiem i potwierdzenie tego faktu na karcie przekazania odpadu.

4.6. Zasady unieszkodliwiania odpadów zawierających azbest.

Odpady zawierające azbest nie mogą być poddawane odzyskowi czy innemu dalszemu wykorzystaniu i muszą być w sposób bezpieczny dla zdrowia ludzi oraz środowiska unieszkodliwiane przez składowanie. Zasady składowania tych odpadów regulowane są ustawą z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach. Odpady zawierające azbest umieszczać należy na składowiskach odpadów niebezpiecznych. Jeżeli umieszczenie odpadów zawierających azbest na składowiskach odpadów niebezpiecznych nie jest możliwe, to odpady te mogą być deponowane na wydzielonych częściach składowisk innych niż niebezpieczne (z wyjątkiem składowisk odpadów obojętnych). Na wydzielenie części składowiska na potrzeby deponowania odpadów zawierających azbest wymagane jest uzyskanie zezwolenia starosty właściwego ze względu na miejsce składowania odpadów.

Zgodnie z zapisem zawartym w rozporządzeniu Ministra Środowiska w sprawie szczegółowych wymagań dotyczących lokalizacji, budowy, eksploatacji i zamknięcia, jakim powinny odpowiadać poszczególne typy składowisk odpadów (Dz. U. Nr 61/2003, poz. 549), odpady pochodzące z budowy, remontu i demontażu obiektów budowlanych oraz infrastruktury drogowej o kodach: 17 06 01* (materiały izolacyjne zawierające azbest) i 17 06 05* (materiały konstrukcyjne zawierające azbest) mogą być deponowane na składowiskach lub wydzielonych kwaterach na terenie innych składowisk, przeznaczonych do wyłącznego składowania tych odpadów, urządzonych w specjalnie wykonanych zagłębieniach terenu, ze ścianami bocznymi zabezpieczonymi przed osypywaniem. Składowanie odpadów zawierających azbest powinno być zakończone na poziomie 2 m poniżej poziomu terenu otoczenia, następnie należy składowisko wypełnić ziemią do poziomu terenu. Odpady zawierające azbest powinny być składowane selektywnie, w izolacji od innych, a miejsce składowania musi być oznakowane i zaznaczone na planie sytuacyjnym składowiska. Prace związane ze składowaniem odpadów zawierających azbest należy prowadzić w sposób zabezpieczający przed emisją pyłu azbestowego do powietrza, zatem podstawowym zadaniem jest niedopuszczenie do uszkodzenia (rozszczelnienia) opakowań odpadów. Opakowania z odpadami należy zdejmować z pojazdu przy użyciu urządzeń dźwigowych i ostrożnie układać warstwami w kwaterze składowiska. Powierzchnia składowanych odpadów (w opakowaniach) powinna być zabezpieczana przed emisją pyłów przez przykrycie folią lub warstwą gruntu, każdorazowo po złożeniu odpadów. Po wypełnieniu odpadami zawierającymi azbest wydzielonej kwatery składowiska, należy przykryć ją warstwą gruntu, a następnie zrehabilitować zgodnie z wymaganiami określonymi w decyzji o pozwoleniu na budowę składowiska. Niedopuszczalne jest zagęszczanie odpadów zawierających azbest, ani poruszanie się pojazdów mechanicznych po powierzchni składowanych odpadów. Zarządzający składowiskiem zobowiązany jest do prowadzenia ilościowej i jakościowej ewidencji odpadów zgodnie z katalogiem odpadów przy wykorzystaniu karty ewidencji odpadu oraz karty przekazania odpadu (w oparciu o wzory dokumentów stanowiących załącznik do rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 14 lutego 2006 r. w sprawie wzorów dokumentów stosowanych na potrzeby ewidencji odpadów).

5. GOSPODAROWANIE WYROBAMI I ODPADAMI ZAWIERAJĄCYMI AZBEST W GMINIE ŁASK

5.1. Charakterystyka Gminy Łask

Gmina Łask to gmina miejsko-wiejska w województwie łódzkim, w powiecie łaskim. Powierzchnia gminy wynosi 145 km², którą zamieszkuje 28 381 osób, w tym w mieście – 18 628, a na wsi – 9 753 (dane opracowane na podstawie projektu *aktualizacji planu gospodarki odpadami dla gminy Łask na lata 2009-2015*). W skład gminy wchodzi 31 sołectw oraz miasto Łask z dzielnicą Kolumna. Miasto ma korzystne połączenia komunikacyjne. W Łasku zbiegają się: drogi krajowe Nr 14 relacji Łódź – Wrocław, Nr 12 Łask - Piotrków oraz drogi wojewódzkie: Nr 473 łącząca Łask z Szadkiem i Balinem, Nr 481 Łask – Wieluń oraz Nr 483 Łask – Częstochowa.

Obszar gminy w całości leży w dorzeczu Odry. Główną rzeką jest Grabia wraz z dopływami: Pałusznicą, Strugą Borszewicką oraz Końską. Teren gminy jest równinny, jedyne urozmaicenie stanowi dolina rzeki Grabi, dzieląca gminę na część południową i północną. Na obszarze gminy występują dwa piętra wodonośne, które związane są z budową geologiczną. Są to czwartorzędowe piętro wodonośne oraz kredowe z poziomem wodonośnym w utworach górnej kredy. Głównym poziomem na terenie badanego obszaru jest poziom górnokredowy.

Na terenie gminy wśród obszarów chronionych wyróżniamy pomniki przyrody, obszary chronionego krajobrazu oraz zespół przyrodniczo-krajobrazowy. Według danych Głównego Urzędu Statystycznego, obszary chronionego krajobrazu zajmują powierzchnię – 1 549 ha, zespoły przyrodniczo-krajobrazowe – 2008 ha. Na terenie gminy występuje również 21 pomników przyrody. Niewątpliwym walorem miasta jest jego położenie w otoczeniu atrakcyjnych przyrodniczo i krajobrazowo terenów, jakimi są dolina rzeki Grabi oraz liczne uroczyska leśne. Warunki przyrodnicze doliny Grabi kwalifikują ją wstępnie do włączenia w europejską sieć ochrony przyrody Natura 2000 – obszar ten („Grabia”) spełnia kryteria naukowe specjalnych obszarów ochrony siedlisk Natura 2000.

Według „Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Łasku na lata 2007-2013”, miasto Łask zwodociągowane jest w 91,7%, a skanalizowane w około 75%.

Na terenie gminy zarejestrowanych jest 2 765 podmiotów gospodarczych (źródło – jw.). Dominującą rolę w Łasku pełnią podmioty prywatne, które stanowią około 96% ogółu podmiotów gospodarczych. Wśród podmiotów prywatnych zdecydowanie przeważają osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą – na koniec 2006 roku stanowiły one 92% ogółu podmiotów prywatnych (dane Głównego Urzędu Statystycznego). W mieście dominują podmioty prowadzące działalność w zakresie handlu, produkcji i budownictwa.

Gmina Łask leży na terenach równinnych. Ze względu na budowę geologiczną gleby sytuują się w niskich klasach bonitacyjnych. W północnej części gminy przeważają gleby piaszczysto-gliniaste, natomiast na pozostałych terenach występują gleby typowo piaszczyste. W dolinie Grabi występują mady lekkie, piaszczyste i miejscami gleby mułowotorfowe. Na tarasach nadzalewowych występują gleby piaszkowe różnych typów genetycznych, zbudowane z piasków luźnych i słabo gliniastych. Warunki środowiska przyrodniczego są stosunkowo korzystne dla rolnictwa, problem natomiast stanowi słaba jakość gleb.

5.2. Wyroby zawierające azbest na terenie gminy Łask oraz możliwości ich unieszkodliwienia.

W okresie poprzedzającym sporządzenie niniejszego Programu, zwłaszcza w marcu 2009 r., na terenie gminy Łask przeprowadzono szeroko zakrojoną akcję inwentaryzacji azbestu połączoną z działaniami edukacyjnymi. W każdej miejscowości rozpowszechniono plakaty, ulotki i publikacje o tematyce azbestu oraz rozprowadzono ankiety do inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest. Zaangażowano sołtysów miejscowości wiejskich (brali oni udział w akcji inwentaryzacyjnej, odbierali wypełnione ankiety od mieszkańców), wykorzystano stronę internetową Urzędu Miejskiego (informacje o azbeście, publikacje, ankiety inwentaryzacyjne, informacje o spotkaniach), a także przeprowadzono cykl spotkań szkoleniowych w szkołach i w siedzibie Starostwa Powiatowego. Dodatkowo, pracownicy Urzędu Miejskiego na bieżąco udzielali mieszkańcom informacji i wyjaśnień na temat problematyki azbestu oraz różnych aspektów związanych z inwentaryzacją.

Jednym z efektów przeprowadzonych działań jest pozyskanie danych na temat ilości wyrobów zawierających azbest. Można szacować, że zostało zinwentaryzowanych ok. 95% azbestu.

Pozyskano dane o wyrobach zawierających azbest od Powiatowego Inspektora Nadzoru Budowlanego w Łasku. Dotyczą one podmiotów prawnych i przedstawiają się następująco (wszystkie wyroby za wyjątkiem rur, wg informacji PINB, stanowią płyty azbestowo – cementowe płaskie):

- Łaska Spółdzielnia Mieszkaniowa – 35 lokalizacji o łącznej powierzchni 8 757,7 m², co się przekłada na 91,93 Mg wyrobów;
- 6 wspólnot mieszkaniowych w Łasku – 6 lokalizacji o łącznej powierzchni 1 809,46 m², co się przekłada na 17,7 Mg wyrobów;
- Miejskie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji – 1 402 m rur azbesto – cementowych o łącznej wadze 110,1 Mg wyrobów;
- Zakład Gospodarki Mieszkaniowej w Łasku – 2 lokalizacje o łącznej powierzchni 830 m², co się przekłada na 12,6 Mg wyrobów;
- Wojskowa Agencja Mieszkaniowa – 390 m², co się przekłada na 3,12 Mg wyrobów (w stosunku do obiektów WAM, dane Urzędu Marszałkowskiego Województwa Łaskiego dotyczące jednostki wojskowej nr 2748 we Wronowicach wskazują na nieco mniejszą ilość azbestu – 260 m²; do dalszych obliczeń przyjęto dane PINB).

Według informacji zebranych przez Urząd Miejski w Łasku (stan na kwiecień 2009 r.), opracowanych na podstawie informacji otrzymanych od posiadaczy wyrobów zawierających azbest (osób fizycznych) stwierdzono, iż na terenie gminy Łask występują wyroby zawierające azbest w postaci płyt falistych cementowo-azbestowych występujących na pokryciach dachowych budynków mieszkalnych oraz budynków zabudowy gospodarczej – 476 lokalizacji o łącznej powierzchni 125 164,70 m², co w przeliczeniu na masę daje 1 501,9764 Mg (średnia masa 1 m² płyt azbestowo-cementowych wynosi: 12 kg dla eternitu falistego i 9 kg w przypadku eternitu płaskiego). Informacje te zostały przedstawione na podstawie danych przekazanych gminie bezpośrednio od posiadaczy wyrobów zawierających azbest (osoby fizyczne). Szczegółowy wykaz nieruchomości zawierających azbest posiada Urząd Miejski w Łasku.

W analizie wyżej podanych ilości warto uwzględnić ryzyko polegające na tym, iż prawdopodobnie nie wszyscy posiadacze wyrobów zawierających azbest zgłosili ten fakt do odpowiednich organów (osoby fizyczne – do urzędu gminy, osoby prawne – do marszałka województwa), oraz że nie wszyscy właściciele prawidłowo dokonali analizy pod względem ilości wyrobów zawierających azbest.

Zestawiając z sobą dane Urzędu Miejskiego w Łasku oraz dane Powiatowego Inspektora Nadzoru Budowlanego w Łasku otrzymujemy następujące informacje:

- łączna powierzchnia wyrobów zawierających azbest na terenie gminy Łask (bez rur): 136 951,86 m²;
- łączna długość rur azbestowo – cementowych: 1 402 m;
- łączna masa wszystkich wyrobów zawierających azbest na terenie gminy Łask: 1 737, 43 Mg.

W celu wykazania skali użycia wszystkich zinwentaryzowanych wyrobów azbestowych warto przytoczyć następujące wyniki wyliczeń:

1. Masa wyrobów zawierających azbest w przeliczeniu na 1 mieszkańca – 0,06 Mg
2. Masa wyrobów zawierających azbest w przeliczeniu na 1 km² – 11,98 Mg.

Na potrzeby przeprowadzonej inwentaryzacji mieszkańcy oceniali także stan techniczny wyrobów zawierających azbest. Ocena ta jest najważniejszym kryterium określającym dalsze możliwości użytkowania wyrobów azbestowych. Polskie prawo określa w sposób jednoznaczny sposób oceny tej jakości. Ocenę zobowiązany jest wykonywać właściciel bądź osoba zarządzająca obiektem z wbudowanym azbestem. Istnieją trzy stopnie pilności prac związanych z bezpiecznym użytkowaniem wyrobów zawierających azbest.

- III stopień pilności – wynik ocena stanu do 35 punktów. Badany wyrób zawierający azbest jest w doskonałym stanie technicznym nie posiada widocznych uszkodzeń, powierzchnia jest gładka i jednorodna (najczęściej wyrób zabezpieczony jest powłoką malarską podnoszącą punktację), nie jest porośnięty mchami i porostami.
- II stopień pilności – wynik oceny stanu 35 – 65 punktów. Badany wyrób jest w dobrym stanie technicznym, nie są widoczne uszkodzenia i pęknięcia. Dopuszczalne są przebarwienia i niewielka ilość porostów porastających na powierzchni wyrobu
- I stopień pilności – wynik oceny stanu powyżej 65 punktów. Obowiązuje natychmiastowe usunięcie wyrobu z obiektu. Badany wyrób jest w stanie złym, widoczne są pęknięcia, odłamane kawałki, bardzo duże przebarwienia, łuszczenie się powierzchni, powierzchnia porośnięta mchami i porostami w znacznym stopniu.

Większość obiektów na terenie gminy Łask jest w nienajgorszym stanie technicznym. Według szacunków autorów niniejszej dokumentacji, ilość obiektów w dobrym stanie (II stopień pilności) to około 70%. Obiektów zakwalifikowanych do III stopnia pilności jest około 20%. Z szacunkowych danych wynika, że około 10% wyrobów zawierających azbest jest w złym stanie technicznym (natychmiastowa wymiana).

Według danych prowadzonego przez Akademię Górniczo – Hutniczą systemu elektronicznego monitorowania realizacji "Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski" stężenie włókien azbestu w powietrzu atmosferycznym w gminie Łask wynosi 813 włókien/m³ (dane uśrednione z 1 punktu pomiarowego). 95 % wyników wahało się w przedziale 231-2863 włókien/m³. To samo źródło danych wskazuje, że średnie stężenie włókien w Łasku może wynosić 778 włókien/m³. Powszechnie przyjmuje się, że stężenie włókien azbestu w metrze sześciennym powietrza w granicach 0-400 uznaje się za niskie, w granicach 400-1000 za umiarkowane, a powyżej 1000 – za wysokie (dopuszczalne stężenie jest w granicach do 1000 włókien/m³).

W gminie Łask nie stwierdzono występowania „dzikich” wysypisk odpadów zawierających azbest. W przypadku pojawienia się wysypisk, odpowiedzialny za ich likwidację jest właściciel danej działki, na której stwierdzono pojawienie się odpadów lub Urząd Miejski w przypadku terenów, które mają nieuregulowany stan prawny.

Nie przewiduje się wzrostu ilości wyrobów zawierających azbest na terenie gminy z uwagi na obecny całkowity zakaz ich stosowania. Według orientacyjnych danych, znikoma część wyrobów zawierających azbest została już usunięta w ubiegłych latach. W związku z tym, iż nikt dotychczas nie prowadził rejestru usuniętego azbestu, nie można określić

dokładnej ilości usuniętych wyrobów. Dopiero przyjęcie i realizacja Programu umożliwią kontrolę tego zjawiska.

Kampania edukacyjna w zakresie szkodliwości wyrobów zawierających azbest a także sposobów bezpiecznego ich zabezpieczania, usuwania i unieszkodliwiania

W czasie trwania Programu w latach 2009 – 2032 prowadzona będzie kampania edukacja mieszkańców Gminy w zakresie szkodliwości azbestu, obowiązków dotyczących postępowania z wyrobami zawierającymi azbest oraz sposobów bezpiecznego ich zabezpieczania, usuwania oraz unieszkodliwiania

Na stronie internetowej Urzędu Miejskiego w Łasku zostanie opracowana zakładka tematyczna dotycząca azbestu, w której prezentowane będą:

- akty prawne dotyczące obowiązków postępowania z wyrobami zawierającymi azbest,
- informacje o zagrożeniu, jakie niesie za sobą azbest,
- informacje o kolejnych działaniach gminy podjętych w celu likwidacji azbestu,
- wzory wniosków na dofinansowanie odbioru i składowania odpadu,
- aktualny wykaz firm posiadających uprawnienia na demontaż wyrobów zawierających azbest i transport powstałych odpadów.

Planowane działania w celu mobilizowania właścicieli, użytkowników wieczystych i zarządców budynków do usunięcia wyrobów zawierających azbest będą prowadzone poprzez:

- system edukacji w zakresie szkodliwości i usuwania wyrobów azbestowych,
- informowanie o potencjalnych źródłach uzyskania dotacji, preferencyjnych kredytów i pożyczek na wymianę pokryć dachowych z azbestu,
- dofinansowanie kosztów usunięcia azbestu, w tym: załadunku na terenie nieruchomości, transportu i składowania na składowisku odpadów niebezpiecznych,
- bieżącą aktualizację informacji na stronie internetowej z przebiegu realizacji Programu.

Najbliższe składowiska zajmujące się składowaniem odpadów azbestowych przedstawia poniższa tabela:

Lp	Nazwa składowiska Lokalizacja	Nazwa i adres zarządzającego składowiskiem	Wolna pojemność składowiska (stan na marzec 2009 r.) [m ³]
Województwo łódzkie			
1	Składowisko Odpadów Niebezpiecznych Jadwinówka, gm. Radomsko	Metalurgia S.A., ul. Reymonta 62, 97-500 Radomsko	28 960
2	„Bagno-Lubień” – teren Elektrowni Bełchatów S.A.	Elektrownia Bełchatów S.A. z/s w Rogowcu, ul. Wyzwolenia 30, 97-406 Rogowiec	Wykorzystywane przez właściciela
Województwo mazowieckie			
3	Składowisko odpadów komunalnych w Rachocinie	Zakład Gospodarki Mieszkaniowej ul. Traugutta 33, 09-200 Sierpc	45 000
Województwo śląskie			
4	Sektor III na odpady azbestowe, wydzielony w ramach składowiska odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne w Knurowie, ul. Szybowa 44, Knurów	PPHU „Komart” Sp. z o.o. ul. Szpitalna 7, 44-194 Knurów	284 740
5	Składowisko odpadów komunalnych Świętochłowice – teren po eksploatacji hałdy Huty „Florian”	Miejskie Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o., ul. Łagiewnicka 76, 41-608 Świętochłowice	[30 000]
6	Kwarta X na odpady azbestowe - składowisko odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne w Dąbrowie Górniczej	Koksownia „Przyjaźń” Sp. z o.o. ul. Koksownicza 1, 42-523 Dąbrowa Górnicza	186
7	Składowisko odpadów azbestowych na terenie Oczyszczalni Ścieków Deszczowo- Przemysłowych Huty Katowice Dąbrowa Górnicza	ARCELOR MITTAL POLAND S.A. Oddział w Dąbrowie Górniczej, ul. J. Piłsudskiego 92 41-308 Dąbrowa Górnicza	Wykorzystywane przez właściciela
8	Wydzielona subkwarta na odpady zawierające azbest w ramach sektora III składowiska odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne w Jastrzębiu Zdroju	Cofinco-Poland Sp. z o.o. ul. Graniczna 29, 40-956 Katowice	16 000
Województwo świętokrzyskie			
9	Składowisko Odpadów Niebezpiecznych Dobrow, gm. Tuczępy	Środowisko i Innowacje Sp. z o.o., Dobrow 8, 28-142 Tuczępy	163 440
Województwo wielkopolskie			
10	Składowisko odpadów niebezpiecznych, ul. Sulańska 11 62-510 Konin	Zakład Utylizacji Odpadów Sp. z o.o., ul. Sulańska 11 62-510 Konin	162 990

Należy jednak zaznaczyć, iż w przyszłości mogą się zmienić dziś obowiązujące uwarunkowania prawne, które dopuszczają inne niż składowanie metody unieszkodliwienia azbestu (np. destrukcja włókien mikrofalami, zestalanie). Można się także spodziewać zmian prawnych i strategicznych uwarunkowań dotyczących likwidacji podziemnych rur azbestowo – cementowych; według doniesień Ministerstwa Gospodarki, rury te nie musiałyby być usuwane do czasu spełniania przez nie swych funkcji technicznych, natomiast należałoby ich lokalizację uwzględniać w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego oraz w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego.

Wykaz firm posiadających zatwierdzony przez Starostę Powiatu Łaskiego program gospodarki odpadami niebezpiecznymi zawierającymi azbest (według stanu na kwiecień 2009 r.) przedstawiony jest w poniższej tabeli:

Lp	Nazwa firmy	Adres
1	Przedsiębiorstwo Wielobranżowe „SKORTECH”	94-034 Łódź, ul. Hubala 4/38
2	Centrum Gospodarki Odpadami, Azbestu i Recyklingu „Caro”	22-400 Zamość, ul. Bohaterów Monte Cassino 4/12
3	PRTiA „TERMOEXPORT”	Warszawa, ul. Żurawia 24/7
4	P.P.H.U. „GAJAWI”	93-150 Łódź, ul. Odyńca 24
5	Przedsiębiorstwo Budownictwa Lądowego MJ Sp. z o.o	05-816 Michałowice, ul. Graniczna 6
6	„SPRZĘT-BUD”	97-415 Kluki, Nowy Janów 40
7	ALGADER Hofman Sp. z o.o.	01-919 Warszawa, ul. Wólczyńska 133
8	Transport Metalurgia Sp. z o.o.	97-500 Radomsko, ul. Reymonta 62
9	Zakład Usług Komunalnych „HAK”	97 – 300 Piotrków Trybunalski, ul. Próchnika nr 25
10	Zakład Blacharsko-Ślusarski	98 – 220 Zduńska Wola, ul. Główna nr 6
11	Zakład Remontowo-Budowlany „Ambroży”	03-982 Warszawa, ul. Meissnera 1/3, lok. 222
12	„BUD-SYSTEM”	93-342 Łódź, ul. Próchnika 20
13	P.H.U. „JUKO”	97-300 Piotrków Tryb., ul. 1 Maja 25
14	F.H.U. „WIKI”	58 – 570 Jelenia Góra
15	ALTER TECTUM	94-056 Łódź, ul. Kostki Napierskiego 4/36
16	P.P.H.U. „ABBA-EKOMED”	87 – 100 Toruń, ul. Moniuszki 11/13
17	R&M Plettac Sp. z o.o.	63-500 Ostrzeszów, ul. Kościuszki 19
18	Firma Remontowo-Budowlana „UTIL”	32 – 310 Klucze, Ryczówek ul. Dolna nr 8
19	Spe-Bau Sp. z o.o.	53-401 Wrocław, ul. Mielecka 21/1
20	P.H.U. „EKO – GRUZ”	92-431 Łódź, ul. Ketlinga 25/38
21	Hydrogeotechnika Sp. z o.o.	25-116 Kielce, ul. Ściegiennego 262 A
22	P.P.H.U. „Eko – Mix”	50 – 950 Wrocław, ul. Grabiszyńska 163
23	AZ BEST Sp.z o.o.	02-928 Warszawa, ul. Locii 30
24	P.P.U.„TEMIPOL” Sp.z o.o.	40-155 Katowice, ul. Konduktorska 42
25	CLIMBEX	46-021 Brzeziny
26	POLONICA Sp. z o.o.	25-655 Kielce, ul. 1 Maja 191
27	“INFINITY POLAND” Sp. z o.o.	00-057 Warszawa, Plac Dąbrowskiego 1
28	„MARK-BUD” Sp. z o.o.	98-200 Sieradz, ul. Paderewskiego 2A
29	AM Trans Progres Sp. z o.o.	61-616 Poznań, ul. Sarmacka 7

5.3. Harmonogram realizacji „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla gminy Łask”.

Rozbiórka oraz odbiór odpadów zawierających azbest będą prowadzone przez firmy posiadające stosowne uprawnienia w tym zakresie. Termin prac w zakresie usunięcia odpadów z terenu nieruchomości uzgadnia wytwórca odpadów azbestowych z przedstawicielem firmy transportowej. Wszystkie czynności związane z załadunkiem i transportem przeprowadzone zostaną zgodnie z obowiązującym rozporządzeniem Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z 2 kwietnia 2004 roku w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. Nr 71/2004, poz.649). Odbiór odpadów zawierających azbest od wytwórcy odpadów ich przekazanie na składowisko potwierdzone będzie kartą przekazania odpadu, sporządzaną w trzech egzemplarzach: jeden dla przekazującego odpady, drugi dla transportującego opady, trzeci dla odbierającego odpady (składowisko).

Harmonogram działania na lata 2009 -2032

Lp.	Działanie	Termin realizacji	
1.	Działalność informacyjno - edukacyjna (prasa lokalna, plakaty, ulotki, strona internetowa gminy)	Cały okres realizacji programu	
2.	Aktualizowanie bazy danych dotyczących podmiotów i ilości azbestu i wyrobów zawierających azbest na terenie Gminy	2009 - 2015	
3.	Pozyskanie środków finansowych na realizację PUA oraz udzielanie dotacji osobom fizycznym i spółdzielniom mieszkaniowym	Cały okres realizacji programu	
4.	Powołanie Pełnomocnika Burmistrza ds. monitoringu PUA	2009	
5.	Odbiór odpadów zawierających azbest z nieruchomości osób fizycznych, wspólnot mieszkaniowych, wymiana rur wodociągowo kanalizacyjnych	Założenie i prowadzenie rejestru wniosków i ich realizacja zgodnie z kolejnością zgłoszeń	Cały okres realizacji programu
		Pozyskiwanie środków na realizację programu	Cały okres realizacji programu
		Organizowanie zamówień na firmy przewozowe i zawieranie stosownych umów	do 2032
		Ostateczne działania (usuwanie, odbiór, transport, składowanie)	do 2032
6.	Monitorowanie realizacji programu	2009 - 2032	
7.	Sprawozdawczość w zakresie programu	co 5 lat	

Nadzór nad realizacją PUA powierzony będzie powołanemu w tym celu Pełnomocnikowi Burmistrza ds. monitoringu PUA. Do podstawowych jego zadań będzie należało:

- aktualizowanie harmonogramu usuwania wyrobów zawierających azbest,
- nadzór nad realizacją zadań wynikających z harmonogramu,
- nadzór merytoryczny i praktyczny nad wykonawcami poszczególnych etapów,
- bieżący kontakt z posiadaczami wyrobów azbestowych
- uczestnictwo w pozyskiwaniu i rozliczaniu dotacji finansowych przeznaczonych na realizację zadań wynikających z PUA.

Pełnomocnik powinien mieć doświadczenie i wiedzę umożliwiającą realizowanie ww. zadań jak również dysponować odpowiednimi środkami, aby zadanie zrealizować w sposób należyty.

6. FINANSOWE ASPEKTY REALIZACJI PROGRAMU

6.1. Prognozowany koszt usuwania wyrobów zawierających azbest

Usuwanie wyrobów zawierających azbest jest kosztownym przedsięwzięciem. Według danych z 2008 roku, na podstawie cennika specjalistycznych firm zajmujących się usuwaniem i transportem wyrobów zawierających azbest, w poniższym rozdziale przedstawiono przybliżone koszty usunięcia wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Łask:

- koszt demontażu 1 m² pokryć dachowych lub 1 mb rur lub złączy zawierających azbest waha się: 15,00 - 30,00 zł/m² (zależnie od stopnia trudności przy demontażu),
- koszt transportu zdemontowanych płyt azbestowych – 6 zł/km (samochód o pojemności 20 t, zakładana odległość transportu – 150 km),
- składowanie na składowisku : 270 – 400 zł/1 tonę odpadu.

Jak widać, ze względu na zróżnicowanie cen nie jest możliwe szczegółowe oszacowanie kosztów demontażu i unieszkodliwienia wyrobów i odpadów zawierających azbest. Wskazuje się jednak, że poszczególne podmioty dokonujące demontażu płyt azbestowych mogą prowadzić działania wspólnie – wspólnie zamawiać usługi dla kilku obiektów w celu wynegocjowania jak najlepszych warunków finansowych realizacji zlecenia.

6.2. Udzielanie pomocy finansowej osobom fizycznym, wspólnotom mieszkaniowym i innym właścicielom zasobów mieszkaniowych w usuwaniu odpadów zawierających azbest.

Urząd Miejski w Łasku zrefunduje osobom fizycznym koszty związane z usuwaniem azbestu w następującym zakresie:

- rozbiórki oraz załadunku na terenie nieruchomości odpadów zawierających azbest,
- transportu tych odpadów,
- unieszkodliwienia odpadów.

Refundacja w ww. zakresie będzie wynosić 70 % poniesionych wydatków, lecz nie więcej niż 2 000 zł. Złożone wnioski o refundację będą realizowane według kolejności wpływu do wysokości kwoty zabezpieczonej w budżecie na dany rok kalendarzowy. Refundacja w kwocie do 2000 zł będzie dotyczyła jednego obiektu, przy czym w pierwszej kolejności finansowane będą różne lokalizacje, a gdy w budżecie pozostaną niewykorzystane środki – pomoc finansowa będzie udzielana dla kolejnych obiektów o tej samej lokalizacji.

Gmina Łask będzie uchwałała corocznie w budżecie stosowne środki na realizację Programu.

Należy mieć świadomość, że budżet gminy Łask jest nie w pełni wystarczający do pełnej i efektywnej realizacji Programu Usuwania Azbestu. Z tego też powodu zasadnym jest wsparcie działań w drodze udzielenia dotacji, dofinansowania ze źródeł zewnętrznych.

6.3. Możliwości pozyskania środków finansowych na działania związane z usuwaniem azbestu.

Środki z budżetu państwa

Planowane wydatki z budżetu państwa w okresie 30-lat obowiązywania krajowego Programu ograniczone zostały do czterech zadań:

- wydatki na finansowanie działalności Głównego Koordynatora określone w Krajowym Programie Usuwania azbestu z terytorium Polski – w wysokości 1 mln zł rocznie,
- wydatki na działalność informacyjno-popularyzacyjną w mediach dotyczącą bezpiecznego postępowania z wyrobami zawierającymi azbest oraz sposobów ich usuwania, a także informacji o szkodliwości azbestu i sposobów chronienia przed narażeniem na jego emisję – łącznie 27 mln zł,
- wydatki na opracowanie (lub udział) terenowych planów ochrony przed szkodliwością azbestu i programów usuwania wyrobów zawierających azbest, a także szkolenia pracowników administracji publicznej (szczególnie centralnego i wojewódzkiego) w zakresie szczegółowych przepisów i procedur dotyczących azbestu – łącznie 4,15 mln zł,
- wydatki na opracowanie programów zdrowotnych i utworzenie ośrodka oceny ryzyka – łącznie 4 mln zł.

Budżet Państwa co roku określa konkretną sumę na realizację zadań związanych z problematyką azbestu. W ustawie budżetowej na rok 2009 zarezerwowano środki finansowe w wysokości 4 mln zł na realizację zadań wynikających z „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest, stosowanych na terytorium Polski”. Środki z budżetu państwa powinny stanowić uzupełnienie środków pozyskiwanych z innych funduszy. W 2009 roku będą przeznaczane przede wszystkim na realizację zadań najpilniejszych oraz wymagających kontynuacji działań realizowanych w 2008 roku, m.in. na:

- 1) działania edukacyjno – informacyjne; dotacje będą udzielane na finansowanie m.in. działalności informacyjno – popularyzacyjnej, opracowanie i dystrybucję materiałów informacyjnych o tematyce azbestowej;
- 2) zadania w zakresie usuwania wyrobów zawierających azbest; dotacje będą przeznaczone na finansowanie m.in. opracowania dokumentacji technicznej oczyszczania z azbestu publicznych terenów i obiektów budowlanych.

Wykonawcy planowanych do sfinansowania w 2009 roku zadań wyłonieni zostaną w drodze konkursowego trybu wyboru ofert.

Regionalny Program Operacyjny Województwa Łódzkiego

W ramach działania II.2. „Gospodarka Odpadami” w Regionalnym Programie Operacyjnym Województwa Łódzkiego na lata 2007 – 2013 przewidziano możliwość dofinansowania inwestycji związanych z bezpiecznym usuwaniem azbestu.

Beneficjentami tego działania mogą być:

- jednostki samorządu terytorialnego (jst) oraz ich związki i stowarzyszenia,
- jednostki organizacyjne jst posiadające osobowość prawną,
- jednostki organizacyjne administracji rządowej,
- podmioty wykonujące usługi publiczne na podstawie umowy zawartej z jst,
- spółdzielnie i wspólnoty mieszkaniowe, TBS,
- przedsiębiorcy (spółki komunalne, MŚP).

W ramach działania przewiduje się wsparcie przedsięwzięć polegających na usuwaniu z budynków mieszkalnych lub użyteczności publicznej wyrobów zawierających azbest oraz ich unieszkodliwieniu. Beneficjent powinien zlecić wyspecjalizowanej firmie usuwanie

azbestu i jego transport na składowisko. Osoby fizyczne (właściciele budynków) we własnym zakresie będą pokrywać koszt zastąpienia usuniętych elementów innymi materiałami.

Możliwą formą wsparcia jest dotacja, która będzie beneficjentowi przekazywana w formie zaliczek (jst) lub refundacji (w przypadku pozostałych beneficjentów). Maksymalny poziom dofinansowania wynosi 85 % wydatków kwalifikowanych.

Przedsięwzięcia objęte dofinansowaniem muszą być zgodne z wojewódzkim programem ochrony środowiska, wojewódzkim planem gospodarki odpadami oraz programem usuwania azbestu opracowanym dla obszaru realizacji projektu.

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

Środki finansowe Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej przeznaczane są na cele określone w ustawie z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska. NFOŚiGW stosuje następujące formy dofinansowania:

- pożyczki,
- pożyczki płatnicze,
- dotacje,
- kredyty udzielane ze środków Narodowego Funduszu przez banki,
- dopłaty do preferencyjnych kredytów i pożyczek,
- dotacje,
- umorzenia.

O formie i wysokości dofinansowania ze środków NFOŚiGW decyduje Zarząd Narodowego Funduszu, stosując „Zasady udzielania i umarzania pożyczek, udzielania dotacji oraz dopłat do oprocentowania preferencyjnych kredytów i pożyczek, ze środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej”. Dofinansowanie przedsięwzięć związanych z usuwaniem azbestu i wyrobów zawierających azbest z udziałem środków NFOŚiGW może być udzielane w formie pożyczek zgodnie z obowiązującymi:

- „Zasadami udzielania i umarzania pożyczek, udzielania dotacji oraz dopłat do oprocentowania preferencyjnych kredytów i pożyczek, ze środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej”,
- „Kryteriami wyboru przedsięwzięć finansowanych ze środków NFOŚiGW”,
- programami priorytetowymi realizowanymi z udziałem środków NFOŚiGW,
- ustaleniami wynikającymi z przyjętego przez Radę Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 14 maja 2002 roku „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski”.

Należy jednak mieć na uwadze to, że w 2009 r. planowane jest uchwalenie przez Radę Ministrów „Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu”, który zastąpi dotychczas obowiązujący „Program usuwania azbestu...” z 2002 r.

O środki z NFOŚiGW mogą ubiegać się podmioty podejmujące realizację przedsięwzięć służących ochronie środowiska i gospodarce wodnej (jednostki samorządu terytorialnego i ich związki, podmioty świadczące usługi z zakresu zadań własnych jst, przedsiębiorcy) oraz wojewódzkie fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej. Wysokość dofinansowania nie może przekroczyć 80% kosztów przedsięwzięcia. W przypadku finansowania przedsięwzięcia równocześnie: ze środków NFOŚiGW i z nie podlegających zwrotowi środków zagranicznych, wysokość dofinansowania nie może przekroczyć 80% różnicy między planowanymi kosztami inwestycyjnymi przedsięwzięcia a dofinansowaniem ze środków zagranicznych.

Charakterystycznym kryterium udzielania wsparcia finansowego NFOŚiGW dla inwestycji związanych z usuwaniem azbestu jest minimalna ilość wyrobów zawierających azbest przewidziana do usunięcia i unieszkodliwienia – 10 tysięcy Mg.

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

Na liście przedsięwzięć priorytetowych planowanych do dofinansowania ze środków Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Łodzi na 2009 r. uwzględniono realizację przedsięwzięć związanych z usuwaniem wyrobów zawierających azbest. Beneficjentami tej formy wsparcia mogą być jednostki samorządu terytorialnego, przedsiębiorcy i organizacje pozarządowe. Dofinansowane są następujące działania:

- demontaż wyrobów zawierających azbest,
- transport odpadu niebezpiecznego z miejsca rozbiórki do miejsca unieszkodliwienia,
- unieszkodliwienie.

Dotacja może być udzielona na zadania związane z usuwaniem azbestu niezależnie od charakteru i przeznaczenia obiektu. Dotacją mogą być objęte obiekty, dla których właściciel, zarządca lub użytkownik sporządził i złożył „Informację o wyrobach zawierających azbest i miejscu ich wykorzystania” zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 23 października 2003 roku w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania i przemieszczania azbestu oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których był lub jest wykorzystywany azbest (Dz.U. Nr 192, poz. 1876, ze zm.).

Możliwą formą wsparcia dla ww. beneficjentów jest pożyczka. Maksymalny poziom dofinansowania wynosi 90 % wydatków kwalifikowanych.

Jest także możliwość wsparcia dla osób fizycznych nie prowadzących działalności gospodarczej, ale wyłącznie w formie dopłaty do oprocentowania kredytu udzielanego przez banki.

Ponadto, WFOŚiGW w Łodzi współpracuje z Bankiem Ochrony Środowiska – Oddziałem w Łodzi w zakresie preferencyjnego kredytowania inwestycji polegających na usuwaniu wyrobów zawierających azbest.

Powiatowe i Gminne Fundusze Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

Jednostki organizacyjne gmin, spółki z udziałem gmin, organizacje pozarządowe oraz osoby fizyczne mogą starać się pozyskać dofinansowanie w ramach Gminnych lub Powiatowych Funduszy Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej na zadania usprawniające gospodarkę odpadami. W funduszach tych można zawrzeć zapisy o refundacji poniesionych kosztów usuwania azbestu.

Bank Ochrony Środowiska

BOŚ oferuje dwa rodzaje kredytów związanych bezpośrednio z usuwaniem azbestu. Pierwszy z nich to kredyt na zakup i montaż wyrobów służących ochronie środowiska w ramach którego mogą być kredytowane działania związane z usuwaniem i zagospodarowaniem azbestu. Przedmiotem kredytowania objęte są następujące koszty: demontaż, transport i unieszkodliwienie azbestu oraz zakup i pokrycie nowego pokrycia dachowego. Wszystkie podmioty mogą starać się o pozyskanie preferencyjnego kredytu. Maksymalna kwota kredytu może wynieść do 100% kosztów kwalifikowanych, przy czym nie jest to warunek dla każdego z działań.

Drugim rodzajem kredytu jest linia kredytowa KfW5 (Kreditanstalt für Wiederaufbau). Podmiotami uprawnionymi do ubiegania się o kredyt są małe i średnie przedsiębiorstwa. Przedmiotem kredytowania mogą być następujące działania: budowa wodociągów w technologii rur bezazbestowych w miejsce wodociągów z rur azbestowych oraz wymiana lub zabezpieczenie powierzchni dachowych lub elewacyjnych z płyt azbestowych. Beneficjent powinien posiadać wkład własny w wysokości co najmniej 15 %.

Pomoc finansową w działaniach związanych z usuwaniem azbestu mogą obecnie stanowić również kredyty Banku udzielane na przedsięwzięcia termomodernizacyjne. Umożliwiają one finansowanie inwestycji, polegających m.in. na docieplaniu ścian budynków, modernizacji lokalnych źródeł ciepła. W wyniku takich prac następuje usunięcie dotychczasowych izolacji oraz płyt elewacyjnych budynków, które często zawierają azbest.

Konkurs „Polska wolna od azbestu”

Konkurs jest organizowany przez Centrum Wspierania Inicjatyw Pozarządowych. Konkurs jest skierowany do wszystkich gmin i powiatów. Celem Konkursu „Polska wolna od azbestu” jest poruszenie problemu szkodliwości azbestu, negatywnego wpływu i skutków ubocznych jego występowania, a w szczególności jego bezpiecznego usuwania. Poprzez organizację konkursu zachęca się gminy do działań inwestycyjnych w zakresie dalszego usuwania azbestu. Nagrody pieniężne należy wykorzystać na:

- działania związane z realizacją inwestycji mających na celu usuwanie azbestu i wyrobów zawierających azbest z obiektów budowlanych użyteczności publicznej,
- budowę i modernizację składowisk odpadów,
- likwidację oddziaływania azbestu i wyrobów zawierających azbest na zdrowie mieszkańców,
- akcje informacyjno – edukacyjne.

W Konkursie najważniejszymi kryteriami kwalifikacyjnymi są:

- inicjatywy Gminy/Powiatu podjęte na rzecz usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest,
- zakres dokonanej inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest na terenie Gminy/Powiatu i oceny ich stanu technicznego,
- oryginalność i nowoczesność zaprezentowanych działań,
- skala zaangażowania podmiotu w aktywizację społeczności lokalnej na rzecz usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest,
- różnorodność źródeł finansowania działań zmierzających do zabezpieczenia lub usunięcia azbestu,
- działania informacyjno – edukacyjne,
- plan gospodarki odpadami niebezpiecznymi, w tym odpadami azbestowymi,
- współpraca z innymi jednostkami samorządu terytorialnego.

Nagrody finansowe w Konkursie zostaną ufundowane dla poszczególnych laureatów przez właściwe Wojewódzkie Fundusze Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

Program Rozwoju Obszarów Wiejskich

Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa jest podmiotem wdrażającym instrumenty pomocy finansowanej ze środków Unii Europejskiej. W ramach tej działalności, Agencja jest instytucją wdrażającą „Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013” (PROW 2007-2013), określający m.in. sposób rozdysponowania środków unijnych przeznaczonych dla rolnictwa. Część funduszy może być przeznaczona na sfinansowanie inwestycji obejmujących demontaż i utylizację pokryć azbestowych eternitowych na terenach wiejskich. Dotyczy to dwóch, poniżej wymienionych działań objętych PROW 2007-2013.

1. Modernizacja gospodarstw rolnych (działanie 1.2.1.)

Zgodnie z zapisami przyjętymi w PROW 2007-2013 pomoc w ramach działania będzie mogła być przyznana na inwestycje dotyczące produkcji roślinnej lub zwierzęcej,

z wyłączeniem produkcji leśnej i rybnej, której realizacja przyczyni się do poprawy ogólnych wyników gospodarstwa rolnego, w tym m.in. do poprawy sytuacji w zakresie ochrony środowiska, warunków utrzymania zwierząt lub higieny i bezpieczeństwa produkcji.

Jednocześnie przedstawiony w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 17 października 2007 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach działania „Modernizacja gospodarstw rolnych” objętych Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 (Dz. U. Nr 193, poz. 1397, z późn.zm.) zakres kosztów kwalifikowanych obejmuje m.in. *koszty budowy, przebudowy, remontu połączonego z modernizacją budynków lub budowli wykorzystywanych do produkcji rolnej oraz do przechowywania, magazynowania, przygotowywania do sprzedaży lub sprzedaży bezpośrednio produktów rolnych (łącznie ze zlokalizowanymi w tych budynkach pomieszczeniami higieniczno-sanitarnymi) wraz z zakupem, montażem instalacji technicznej, wyposażenia, koszty rozbiórki i utylizacji materiałów szkodliwych pochodzących z rozbiórki pod warunkiem, że jest ona niezbędna w celu realizacji operacji.*

O pomoc będą mogły ubiegać się m.in. osoby fizyczne (pełnoletnie, które nie ukończyły 60 roku życia, posiadające odpowiednie kwalifikacje zawodowe), które:

- są posiadaczami (np. właścicielami lub dzierżawcami) gospodarstwa rolnego w rozumieniu Kodeksu cywilnego, o powierzchni co najmniej 1 ha użytków rolnych lub nieruchomości służącej do prowadzenia produkcji w zakresie działów specjalnych produkcji rolnej w rozumieniu przepisów o ubezpieczeniu społecznym rolników,
- prowadzą działalność rolniczą w zakresie produkcji roślinnej lub zwierzęcej
- oraz spełnią określone kryteria dostępu.

Pomoc będzie udzielana w formie refundacji części poniesionych kosztów kwalifikowanych inwestycji. Maksymalna wysokość pomocy udzielona jednemu beneficjentowi i na jedno gospodarstwo rolne w ramach działania w okresie realizacji PROW 2007-2013 nie będzie mogła przekroczyć 300 tys. zł.

2. Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej (działanie 3.1.1.)

Pomoc będzie mogła być przyznana na projekty (operacje) obejmujące wyłącznie inwestycje związane z podjęciem lub prowadzeniem działalności nierolniczej, przy czym do kosztów kwalifikowanych będzie można zaliczyć m.in. „(...) budowę, przebudowę lub remont połączony z modernizacją niemieszkalnych obiektów budowlanych wraz z zakupem instalacji technicznej oraz koszty rozbiórki i utylizacji materiałów szkodliwych pochodzących z rozbiórki (...)”. Dodatkowo, w przypadku projektów związanych z turystyką wiejską, w tym agroturystyką, kosztem kwalifikowanym będzie mogła być - „(...) nadbudowa, przebudowa lub remont połączony z modernizacją istniejących budynków mieszkalnych wraz z zakupem instalacji technicznej oraz koszty rozbiórki i utylizacji materiałów szkodliwych pochodzących z rozbiórki (...)”. W przypadku operacji związanych z częściami wspólnymi budynku mieszkalnego (dach, elewacja) koszty kwalifikowane będą wyliczane proporcjonalnie do powierzchni przeznaczonej na prowadzenie działalności związanej z pobytem turystów.

Koszty rozbiórki i utylizacji materiałów szkodliwych pochodzących z rozbiórki mogą stanowić koszt kwalifikowany pod warunkiem, że rozbiórka jest niezbędna w celu realizacji projektu, w zakresie prowadzonej lub rozwijanej działalności objętej wsparciem.

O pomoc będzie mógł ubiegać się rolnik lub jego domownik lub małżonek rolnika w rozumieniu przepisów o ubezpieczeniu społecznym rolników spełniający wymagane kryteria dostępu. Pomoc w ramach ww. działania będzie udzielana w formie refundacji maksymalnie 50% poniesionych kosztów kwalifikowanych projektu. Maksymalna wysokość pomocy udzielonej jednemu beneficjentowi w gospodarstwie rolnym, w okresie realizacji Programu nie będzie mogła przekroczyć 100 tys. zł.

Warunkiem przyznania przez Agencję dofinansowania będzie konieczność spełnienia szeregu kryteriów dostępu określonych w PROW 2007-2013 oraz w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z 17 października 2007 w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach działania "Różnicowanie w kierunku działalności

nierolniczej" objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 (Dz. U. Nr 200, poz. 1442, z późn.zm.).

Warto pamiętać, że oprócz wyżej przedstawionych źródeł finansowania przedsięwzięć związanych z usuwaniem azbestu, w przyszłości pojawią się kolejne źródła finansowania. Wyżej wymieniona lista ma charakter otwarty, dotyczy ona tylko najbardziej popularnych źródeł finansowania według stanu na 2009 rok.

7. WYKORZYSTANE MATERIAŁY

1. Deja L., Dyczek J., Mieczkowska E., Szałucha S., Zaczkowski P., „Poradnik dla użytkowników wyrobów azbestowych”, Warszawa 2008,
2. Dyczek J., „Poradnik stosowania przepisów i procedur dotyczących pozyskiwania z krajowych i zagranicznych funduszy pomocowych dodatkowych środków finansowych na usuwanie materiałów zawierających azbest”, Ministerstwo Gospodarki, Warszawa 2006,
3. Informator o zadaniach jednostek samorządu terytorialnego dla realizacji „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski materiał przygotowany przez Ministerstwo Gospodarki i Pracy, Warszawa 2005,
4. Obowiązujące akty prawne dotyczące azbestu oraz ochrony przed jego szkodliwością,
5. Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski – przyjęty przez Radę Ministrów RP w dniu 14 maja 2002 r.,
6. Siemiński M., „Środowiskowe zagrożenia zdrowia”, Warszawa 2001,
7. *Szeszenia-Dąbrowska N. (red.)*, „Problemy zanieczyszczenia powietrza włóknami azbestu”, Państwowa Inspekcja Ochrony Środowiska, Warszawa 2003,
8. Tyrała K., „Plan usuwania wyrobów zawierających azbest z obiektów użyteczności publicznej stanowiących lub będących w zarządzaniu, administrowaniu przez organy administracji publicznej na szczeblu wojewódzkim, powiatowym i gminnym”, Gliwice 2007,
9. Więcek E., „Azbest – narażenie i skutki zdrowotne”, Bezpieczeństwo Pracy 2/2004,
10. Wilk E., „Finansowanie usuwania azbestu ze środków krajowych i unijnych w latach 2008-2013”, Warszawa 2008,
11. Wybrane informacje i materiały ze strony internetowej: www.mg.gov.pl.
12. Wybrane informacje ze strony internetowej: <http://azbest.ceramika.agh.edu.pl>
13. Zbiór przepisów i procedur dotyczących bezpiecznego postępowania z wyrobami zawierającymi azbest,

8. ZAŁĄCZNIKI

8.1. Informacja o wyrobach zawierających azbest i miejscu ich wykorzystania.

1. Miejsce, adres.....
.....
2. Właściciel, zarządca, użytkownik*.....
 - a) osoba prawna – nazwa, adres.....
 - b) osoba fizyczna – nazwisko, imię, adres.....
.....
3. Tytuł własności
4. Nazwa/rodzaj wyrobu²⁾
5. Ilość (m², tony)³⁾
6. Przydatność do dalszej eksploatacji⁴⁾
7. Przewidywany termin usunięcia wyrobu

 - a) okresowej wymiany z tytułu zużycia⁵⁾
 - b) całkowitego usunięcia.....

8. Inne, istotne informacje o wyrobach ⁶⁾.....
.....

Data

.....
Podpis

Wyjaśnienia:

*- niepotrzebne skreślić

1) Za wyrób zawierający azbest, uważa się każdy wyrób o stężeniu równym lub wyższym od 0,1% azbestu.

2) Przy określaniu rodzaju wyrobu zawierającego azbest należy stosować następującą klasyfikację:

- płyty azbestowo-cementowe płaskie stosowane w budownictwie,
- płyty faliste azbestowo-cementowe dla budownictwa,
- rury i złącza azbestowo-cementowe,
- izolacje natryskowe środkami zawierającymi w swoim składzie azbest,
- wyroby cierne azbestowo-kauczukowe,
- przędza specjalna, w tym włókna azbestowe obrobione,
- szczeliwa azbestowe,
- taśmy tkane i plecione, sznury i sznurki,
- wyroby azbestowo-kauczukowe, z wyjątkiem wyrobów ciernych,
- papier i tektura,
- inne wyroby zawierające azbest, oddzielnie niewymienione.

3) Podać podstawę zapisu (np. dokumentacja techniczna, spis z natury).

- 4) Według „Oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest” – załącznik 1 do rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 14 sierpnia 1998 (Dz.U. Nr 138, poz. 895).
- 5) Na podstawie corocznego rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej w sprawie dopuszczenia wyrobów zawierających azbest do produkcji lub wprowadzania na polski obszar celny.
- 6) Np. informacje o oznaczeniu na planie sytuacyjnym terenu.

8.2. Wzór oznakowania wyrobów, odpadów i opakowań zawierających azbest lub wyroby zawierające azbest, a także miejsc ich występowania.

Oznakowanie wzorowane jest na postanowieniu Unii Europejskiej (załącznik II do Dyrektywy 83/478/EWG).

Wszystkie wyroby zawierające azbest oraz odpady lub miejsca ich występowania powinny być oznakowane w następujący sposób:

- a) oznakowanie zgodne z podanym wzorem, powinno posiadać wymiary co najmniej 5 cm wysokości (H) i 2,5 cm szerokości,
- b) oznakowanie powinno się składać z dwóch części:
części górnej ($h_1 = 40\% H$) zawierającej literę „a” w białym kolorze na czarnym tle,
części dolnej ($h_2 = 60\% H$), zawierającej standardowy napis w białym i/lub czarnym kolorze na czerwonym tle i powinien być wyraźnie czytelny,
- c) jeżeli wyrób zawiera krokidolit, standardowo stosowany zwrot „zawiera azbest” powinien być zastąpiony zwrotem „zawiera krokidolit-azbest niebieski”.

8.3. Wniosek o przyznanie dofinansowania na realizację przedsięwzięcia związanego z usuwaniem odpadów niebezpiecznych zawierających azbest z terenu gminy Łask

....., dn.
(imię i nazwisko wnioskodawcy)

.....
(ulica/ nr domu/ nr mieszkania)

.....
(nr dowodu osobistego/ przez kogo wydany)

.....
(nr telefonu)

Urząd Miejski w Łasku

W N I O S E K

**o przyznanie refundacji z GFOŚiGW
na realizację przedsięwzięć związanych z usuwaniem odpadów niebezpiecznych
zawierających azbest z terenu gminy Łask**

1. Lokalizacja planowanych prac:

.....

2. Obręb i numer działki:

3. Prace związane z usuwaniem azbestu obejmują (niepotrzebne skreślić):

- budynek mieszkalny
- budynek gospodarczy
- budynek garażowy
- inne (jakie?):.....

4. Charakterystyka prac – usuwanie azbestu obejmuje demontaż (niepotrzebne skreślić):

- płyt dachowych – płaskich / falistych
- płyt elewacyjnych – płaskich / falistych
- inne (jakie?):

5. Przewidywane ilości odpadów zawierających azbest [m² lub kg]:.....

6. Planowany termin realizacji prac: od dniado dnia

7. Przewidywany koszt usuwania odpadów niebezpiecznych zawierających azbest (demontażu, transportu i składowania):zł

8. Numer konta, na które mają być przekazane środki finansowe w ramach dofinansowania:

.....

.....

(podpis wnioskodawcy)

WYKAZ ZAŁĄCZNIKÓW DO WNIOSKU

Dokumenty składane przed przystąpieniem do demontażu:

- kopia dokumentu potwierdzającego zgłoszenie remontu związanego z demontażem materiałów budowlanych zawierających azbest organowi administracji architektoniczno-budowlanej Starostwa Powiatowego w Łasku (wymagane na 30 dni przed planowanym rozpoczęciem robót) lub kopia pozwolenia na budowę wymaganego w przypadku gdy podczas rozbiórki elementów budowlanych zawierających azbest nastąpi zmiana elementów konstrukcyjnych obiektu lub zmiana wyglądu w odniesieniu do otaczającej zabudowy na terenie miejscowości
- kopia umowy na wykonanie prac zawartej z przedsiębiorcą posiadającym decyzję zezwalającą na wytwarzanie odpadów niebezpiecznych zawierających azbest wydaną przez Starostę Powiatu Łaskiego

Potwierdzenie własności budynku:

- w przypadku budynków mieszkalnych będących wyłączną własnością wnioskodawcy – kopia aktualnego dokumentu potwierdzającego własność budynku
- w przypadku budynków mieszkalnych będących przedmiotem współwłasności, bez wydzielonej odrębnej własności lokali – zgoda poszczególnych współwłaścicieli na wykonanie prac związanych z usuwaniem odpadów niebezpiecznych zawierających azbest, o których mowa w pkt 1 wraz z kopią aktualnego dokumentu potwierdzającego własność budynku, upoważnienie dla wnioskodawcy do występowania w imieniu wszystkich współwłaścicieli, podpisania umowy z gminą Łask i pobrania kwoty należnego dofinansowania

UWAGI:

Dokumenty składane po zrealizowaniu demontażu niezbędne do uzyskania refundacji:

- kopia imiennego rachunku (faktury) wystawionego na wnioskodawcę za wykonanie prac związanych z usuwaniem odpadów niebezpiecznych zawierających azbest, dokumentującego koszty demontażu,

transportu i umieszczenia na składowisku odpadów zawierających azbest wraz z kartą przekazania odpadu

- kopia oświadczenia wydanego przez wykonawcę usuwającego wyroby azbestowe o prawidłowości wykonania prac oraz o oczyszczeniu terenu z pyłu azbestowego, z zachowaniem właściwych przepisów technicznych i sanitarnych (na podstawie § 8 ust. 3 rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 roku w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest – Dz. U. z 2004 r. Nr 71, poz. 649)

Oryginały ww. dokumentów przedstawiane są przez wnioskodawcę do wglądu.

Warunkiem uzyskania dofinansowania jest przedłożenie „informacji o wyrobach zawierających azbest i miejscu ich wykorzystywania” lub „informacji o wyrobach zawierających azbest, których wykorzystywanie zostało zakończone” (na podstawie § 7 ust. 5 rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 23 października 2003 r. w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania i przemieszczania azbestu oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których był lub jest wykorzystywany azbest – Dz. U. z 2003 r. Nr 192, poz. 1876, ze zm.).

8.4. Zarządzenie Burmistrza Łasku w sprawie zasad i trybu dofinansowania kosztów związanych z usuwaniem odpadów niebezpiecznych zawierających azbest z terenu gminy Łask

Zarządzenie nr
Burmistrza Łasku
z dnia

w sprawie zasad i trybu udzielania dofinansowania ze środków Gminnego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej i budżetu gminy Łask kosztów przedsięwzięć związanych z usuwaniem odpadów niebezpiecznych zawierających azbest z terenu gminy Łask

Na podstawie art. 30 ust. 2 pkt 3 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2001 roku, Nr 142, poz. 1591 ze zm.) w celu wspierania przedsięwzięć związanych z gospodarką odpadami i ochroną powierzchni ziemi, zgodnie z obowiązującym w gminie Łask „Planem gospodarki odpadami gminy Łask” przyjętym uchwałą Nr Rady Miejskiej w Łasku z dnia zarządzam, co następuje:

§ 1

Ustalam zasady i tryb udzielania osobom fizycznym dofinansowania ze środków Gminnego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej kosztów przedsięwzięć związanych z usuwaniem odpadów niebezpiecznych zawierających azbest z terenu Gminy Łask określone w regulaminie stanowiącym załącznik do niniejszego zarządzenia.

§ 2

Wykonanie zarządzenia powierza się Naczelnikowi Wydziału Ochrony Środowiska i Rozwoju Wsi.

§ 3

Zarządzenie podaje się do publicznej wiadomości poprzez ogłoszenie na tablicach ogłoszeń Urzędu Miejskiego w Łasku oraz na stronie internetowej Urzędu Miejskiego w Łasku, a także w Biuletynie Informacji Publicznej.

§ 4

Zarządzenie wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Burmistrz Łasku

Załącznik do Zarządzenia
Burmistrza Łasku z dnia

Regulamin udzielania osobom fizycznym dofinansowania ze środków Gminnego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej i budżetu Gminy Łask kosztów przedsięwzięć związanych z usuwaniem odpadów niebezpiecznych zawierających azbest z terenu gminy Łask.

1. Dofinansowaniu podlegają koszty realizacji przedsięwzięć związanych z usuwaniem odpadów niebezpiecznych zawierających azbest, pochodzących z demontażu materiałów budowlanych w postaci płyt azbestowo-cementowych płaskich i falistych stanowiących pokrycie dachowe i elewację budynków i innych materiałów zawierających azbest, ich transportem na składowisko odpadów niebezpiecznych posiadające zezwolenie na przyjmowanie tego typu odpadów i ich umieszczeniem na składowisku,
2. Z dofinansowania korzystać mogą podmioty będące właścicielami (współwłaścicielami, wieczystymi użytkownikami) budynków mieszkalnych, budynków gospodarczych, budynków garażowych i innych obiektów zlokalizowanych w obrębie gminy Łask realizujące przedsięwzięcia związane z usuwaniem odpadów niebezpiecznych zawierających azbest, o których mowa w pkt 1,
3. Przez budynki mieszkalne, budynki gospodarcze i garażowe należy rozumieć obiekty budowlane określone w obowiązujących przepisach budowlanych,
4. Dofinansowanie polega na jednorazowym zwrocie części kosztów poniesionych na realizację przedsięwzięć związanych z usuwaniem odpadów niebezpiecznych zawierających azbest, z budynków, o których mowa w pkt 2,
5. Kwota refundacji wyliczana jest na podstawie przedstawionych przez wnioskodawcę rachunków (faktur) za wykonanie prac związanych z usuwaniem odpadów niebezpiecznych zawierających azbest pochodzących z demontażu materiałów budowlanych zawierających azbest, ich transport i składowanie (opisanych w pkt 1) i stanowi 70% ich łącznej wartości, jednak nie więcej niż 2 000 zł,
6. Refundacja w kwocie do 2 000 zł dotyczy usunięcia wyrobów zawierających azbest z jednego obiektu, przy czym w pierwszej kolejności finansowane będą różne lokalizacje, a gdy w budżecie pozostaną niewykorzystane środki – pomoc finansowa będzie udzielana dla kolejnych obiektów o tej samej lokalizacji.
7. Warunkiem dofinansowania jest przedłożenie „informacji o wyrobach zawierających azbest i miejscu ich wykorzystywania” lub „informacji o wyrobach zawierających azbest, których wykorzystywanie zostało zakończone” (na podstawie § 7 ust. 5 rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 23 października 2003 r. w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania i przemieszczania azbestu oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których był lub jest wykorzystywany azbest – Dz. U. z 2003 r. Nr 192 poz. 1876),
8. Przed przystąpieniem do realizacji prac, o których mowa w pkt 1, należy złożyć wniosek o dofinansowanie w Urzędzie Miejskim w Łasku wraz z wymienionymi poniżej załącznikami, których oryginały przedstawiane są do wglądu:

Dokumenty składane przed przystąpieniem do demontażu:

- kopia dokumentu potwierdzającego zgłoszenie remontu związanego z demontażem materiałów budowlanych zawierających azbest organowi administracji architektoniczno-budowlanej Starostwa Powiatowego w Łasku (wymagane na 30 dni przed planowanym rozpoczęciem robót) lub kopia pozwolenia na budowę wymaganego w przypadku gdy podczas rozbiórki elementów budowlanych zawierających azbest nastąpi zmiana elementów konstrukcyjnych obiektu lub zmiana wyglądu w odniesieniu do otaczającej zabudowy na terenie miejscowości,
- kopia umowy na wykonanie prac zawarta z przedsiębiorcą posiadającym decyzję zezwalającą na wytwarzanie odpadów niebezpiecznych zawierających azbest wydaną przez Starostę Powiatu Łaskiego,

Potwierdzenie własności budynku:

- w przypadku budynków mieszkalnych będących wyłączną własnością wnioskodawcy – kopia aktualnego dokumentu potwierdzającego własność budynku,
- w przypadku budynków mieszkalnych będących przedmiotem współwłasności, bez wydzielonej odrębnej własności lokali – zgoda poszczególnych współwłaścicieli na wykonanie prac związanych z usuwaniem odpadów niebezpiecznych zawierających azbest, o których mowa w pkt 1 wraz z kopią aktualnego dokumentu potwierdzającego własność budynku, upoważnienie dla wnioskodawcy do występowania w imieniu wszystkich współwłaścicieli, podpisania umowy z gminą Łask i pobrania kwoty należnego dofinansowania,

Dokumenty składane po zrealizowaniu demontażu:

- kopia imiennego rachunku (faktury) wystawionego na wnioskodawcę za wykonanie prac związanych z usuwaniem odpadów niebezpiecznych zawierających azbest, dokumentującego koszty demontażu, transportu i składowania odpadów zawierających azbest wraz z kartą przekazania odpadu,
 - kopia oświadczenia wydanego przez wykonawcę usuwającego wyroby azbestowe o prawidłowości wykonania prac oraz o oczyszczeniu terenu z pyłu azbestowego, z zachowaniem właściwych przepisów technicznych i sanitarnych (na podstawie § 8 ust. 3 rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 roku w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest – Dz. U. z 2004 r. Nr 71, poz. 649),
9. Wnioski o dofinansowanie wraz z wymienionymi w punkcie 7 załącznikami opiniuje Komisja Kwalifikacyjna, a akceptuje Burmistrz Łasku,
10. Podstawą wypłaty przyznanego dofinansowania jest podpisanie umowy cywilnoprawnej z gminą Łask oraz potwierdzenie przez Komisję Kwalifikacyjną realizacji przedsięwzięcia związanego z usuwaniem odpadów niebezpiecznych zawierających azbest notatką służbową z wizji lokalnej dokonanej dwukrotnie – przed demontażem materiałów budowlanych zawierających azbest oraz po zgłoszeniu zakończenia prac związanych z usuwaniem azbestu, o których mowa w pkt 1,
11. Wypłata refundacji będzie realizowana według kolejności złożenia kompletnych wniosków, w miarę napływania środków na rachunek GFOŚiGW i przeznaczonych środków z budżetu gminy na realizację tego zadania,

Burmistrz Łasku

.....